

51516

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER
(EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ)
ANABİLİM DALI

**ÇALIŞAN EŞLERİN, “KADININ EV DIŞINDA ÇALIŞMASI”YLA,
ERKEKLERİN, “EV DIŞINDA ÇALIŞAN EŞLERİ”YLE VE ÇALIŞAN
KADINLARIN “KENDİLERİ”YLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

51516

FATMA AKÇAM

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. SELAHATTİN ÖĞÜLMÜŞ

ANKARA
EYLÜL, 1996

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TEŞEKKÜR

Araştırmanın başından sonuna kadar her aşamasında bana yol gösteren, yardımlarını ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Selahattin Öğülmüş'e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bilgisayar çalışmalarında bana yardımcı olan değerli ağabeyim Ömer Faruk Eryılmaz'a, arkadaşım İsmail Kara'ya, Hasan Kara'ya, meslek gruplarına ulaşmamda bana yardımcı olan arkadaşlarım Metin Can'a, Akın Büyükçakır'a ve çalışmamın her aşamasında bana destek olan eşim Orhan Duran'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iii
TABLolar.....	iv
BÖLÜM	
I. GİRİŞ	
Cinsiyet Rollerini.....	1
Cinsiyetleri Ayrıştırma Süreci.....	4
Cinsiyet Rollerini Değişimine Yol Açan Tarihsel Gelişmeler.....	6
Cinsiyet Rollerindeki Değişmeler ve Bunun Eşler Üzerindeki Etkileri.....	10
Problem.....	17
Amaç.....	18
Önem.....	19
II. YÖNTEM	
Araştırma Modeli.....	20
Araştırma Grubu.....	20
Veri Toplama Araçları.....	20
Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	21
III. BULGULAR VE YORUM	
1. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Nedenleriyle İlgili Bulgular ve Yorum.....	23
2. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Nasıl Karşılandığıyla İlgili Bulgular ve Yorum.....	25
3. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Ev İşlerini Asatıp Aksatmadığıyla İlgili Bulgular ve Yorum.....	27
4. Çalışan Kadınların Eşlerinin, Ev İşlerine Yardım Edip Etmedikleriyle İlgili Bulgular ve Yorum.....	29

5. Erkeklerin Ev Dışında Çalışan Eşlerine Hangi İşlerde Yardım Ettiğiyle İlgili Bulgular ve Yorum	32
6. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının En Olumlu Yönüyle İlgili Bulgular ve Yorum	34
7. Kadının Ev Dışında Çalışmasının En Olumsuz Yönüyle İlgili Bulgular ve Yorum.....	37
8. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Aile Mutluluğuna Nasıl Yansıdığıyla İlgili Bulgular ve Yorum	39
9. Çocukların Annelerinin Ev Dışında Çalışmalarını Nasıl Karşıladıklarıyla İlgili Bulgular ve Yorum	41
10. Ev Dışında Çalışan Kadınların Ev Dışında Çalışmaktan Memnun Olup Olmadıklarıyla İlgili Bulgular ve Yorum.....	44
11. Kadınların Ev Dışında Çalışıyor Olmalarının Ruh Sağlıklarına Nasıl Yansıdığıyla İlgili Bulgular ve Yorum	46
12. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Onların Beden Sağlıklarına Nasıl Yansıdığıyla İlgili Bulgular ve Yorum	48
13. Kadının Ev Dışında Çalışıyor Olmalarının, Onların Toplumsal İlişkilerinin Sıklığına ve Niteliğine Nasıl Yansıdığıyla İlgili Bulgular ve Yorum	50
IV. ÖZET, SONUÇ, ÖNERİLER	
ÖZET.....	54
SONUÇ.....	57
ÖNERİLER.....	66
ÖZET (İngilizce).....	67
KAYNAKLAR.....	68
EKLER	
1. Bilgi Edinme Formu	73
2. Form A.....	74
3. Form B.....	78
4. Form C.....	82

TABLÖLAR

Tablo 1. Kadınların Genel Olarak Ev Dışında Çalışmalarının En Önemli Nedeni.....	23
Tablo 2. Ev Dışında Çalışmanızın/Eşinizin Ev Dışında Çalışmasının En Önemli Nedeni Nedir?.....	24
Tablo 3. Erkekler Genel Olarak Kadınların Ev Dışında Çalışmasını Nasıl Karşılıyorlar?.....	25
Tablo 4. Eşiniz Ev Dışında Çalışmanızı Nasıl Karşılıyor?/Eşinizin Ev Dışında Çalışmasını Nasıl Karşılıyorsunuz?	26
Tablo 5. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Ev İşlerini Aksatıp Aksatmadığına İlişkin Görüşler	27
Tablo 6. Ev Dışında Çalışmanız Ev İşlerinizin Aksamasına Yol Açıyor mu?/Eşinizin Ev Dışında Çalışması Ev İşlerinizin Aksamasına Yol Açıyor mu?.....	28
Tablo 7. Çalışan Kadınların Eşleri, Ev İşlerinde Onlara Yardımcı Oluyorlar mı?.....	30
Tablo 8. Eşiniz Ev İşlerinde Size Yardım Ediyor mu?/ Eşinize Ev İşlerinde Yardım Ediyor musunuz?	31
Tablo 9. Genel Olarak Çalışan Kadınların Eşleri En Çok Hangi İşte Onlara Yardımcı Oluyorlar?	32
Tablo 10. Eşiniz En Çok Hangi İşte Size Yardımcı Olmayı Oluyor?/ Eşinize En çok Hangi İşlerde Yardımcı Oluyorsunuz?	33
Tablo 11. Eşinizin Ev Dışında Çalışmasının En Olumlu Yönü Nedir?	34
Tablo 12. Ev Dışında Çalışmanızın / Eşinizin Ev Dışında Çalışmasının En Olumlu Yönü Nedir?.....	36
Tablo 13. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının En Olumsuz Yönü Nedir?.....	37
Tablo 14. Ev Dışında Çalışmanızın/ Eşinizin Ev Dışında Çalışmasının En Olumsuz Yönü Nedir?.....	38

Tablo 15. Kadılarının Ev Dışında Çalışmaları, Aile Mutluluklarına Nasıl Yansır?	39
Tablo 16. Ev Dışında Çalışmanız / Eşinizin Ev Dışında Çalışması Aile Mutluluğunuza Nasıl Yansımaktadır?	40
Tablo 17. Çocuklar, Annelerin Ev Dışında Çalışmalarını Nasıl Karşılıyorlar?.....	41
Tablo 18. Çocuklarınız, Ev Dışında Çalışmanızı / Eşinizin Ev Dışında Çalışmasını Nasıl Karşılıyorlar?	42
Tablo 19. Ev Dışında Çalışan Kadınlar Ev Dışında Çalışıyor Olmaktan Memnun mudurlar?	44
Tablo 20. Ev Dışında Çalışıyor Olmaktan/ Eşiniz Ev Dışında Çalışıyor Olmaktan Memnun mu?	45
Tablo 21. Kadınların Ev Dışında Çalışıyor Olması, Onun Ruh Sağlığına Nasıl Yansır?	46
Tablo 22. Ev Dışında Çalışıyor Olmanız Ruh Sağlığınıza / Eşinizin Ev Dışında Çalışıyor Olması Onun Ruh Sağlığına Nasıl Yansımaktadır?	46
Tablo 23. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Onlarının Beden Sağlıklarına Nasıl Yansıdığı Konusunda Görüşler.....	48
Tablo 24. Ev Dışında Çalışıyor Olmanız Beden Sağlığınıza/ Eşinizin Ev Dışında Çalışıyor Olması Onun Beden Sağlığına Nasıl Yansımaktadır?.....	49
Tablo 25. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Onların Toplumsal İlişkilerinin Sıklığına ve Niteliğine Nasıl Yansımaktadır?.....	51
Tablo 26. Ev Dışında Çalışmanız Toplumsal İlişkilerinizin Sıklığına ve Niteliğine / Eşinizin Ev Dışında Çalışması Onun Toplumsal İlişkilerinin Sıklığına ve Niteliğine Nasıl Yansımaktadır?	52

GİRİŞ

Hemen hemen her kültürde, erkeklerle kadınlar arasında yalnızca üreme ve anatomik farklılıklara göre değil, aynı zamanda kişilerin dış görünüşlerine ve davranışlarına göre de bir cinsiyet ayrımı yapılmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki anatomik farklılıklar ve üremeyle ilgili fonksiyonlar dikkate alınarak yapılan ayırım için "cinsiyet" (sex), dış görünüşe ve davranışlara bağlı olarak yapılan ayırım için de "toplumsal cinsiyet" (gender) kavramı kullanılmaktadır (Archer ve Llyod, 1982).

İnsanlar, kadınlarla ve erkeklerle ilgili bir takım genel düşüncelere sahiptirler. Kadınlar ve erkekler hakkında sahip olunan bu genel düşünceler, cinsiyet rollerine ilişkin kalıpyargılar ve cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılar (ya da sosyal cinsiyet) olmak üzere iki farklı düzeyde ele alınmaktadır. Cinsiyet rollerine ilişkin kalıpyargılar, kadınlar ve erkekler için genel olarak uygun görülen bir çok rol ve faaliyet hakkındaki düşünceleri içermektedir. Cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılar ise, bir cinsiyeti diğer cinsiyete oranla daha fazla veya daha az nitelediğine inanılan psikolojik ve davranışsal özellikleri içermektedir (Şirvanlı Özen, 1992).

CİNSİYET ROLLERİ

Toplumun kadınlardan ve erkeklerden beklediği davranış örüntülerine cinsiyet rolleri denir. Cinsiyet rollerini etkileyen faktörlerden biri cinsel kalıp yargılardır. Bu kavram iki cinsin birbirinden hangi bakımdan ayrıldıklarına; hangi davranış, görünüş ve kişiliğin kadınlara ve erkeklere özgü olduğuna ilişkin inançları içerir (Freedman, Sears ve Carlsmith, 1981).

Genel olarak kadınlar ve erkekler hakkındaki inançlar, toplulukçu ve bireyci kişisel özelliklere dayanmakta, kadınlar genellikle toplulukçu, erkekler ise bireyci amaçlara dönük olarak algılanmaktadırlar (Bem, 1974). Bireyci özellikler, yönetme arzusunu, toplulukcu özellikler ise bencillikten uzak olmayı, başkalarına karşı ilgili olmayı ve birlikteliği içermektedir. Broverman ve arkadaşları'na göre (1972), evrensel olarak

kadınlara ve erkeklere atfedilen ve daha önce de belirtildiği gibi cinsiyet rollerini etkileyen kalıpyargılar şunlardır:

<u>Kadınlar</u>	<u>Erkekler</u>
Yumuşak	Sert
Duyarlı	Duyarsız
Sıcak	Soğuk
Duygularını yansıtan	Katı
Pasif	Aktif
Bağımlı	Bağımsız
Boyun eğen	Saldırgan
Mütevazi	Hırslı
Zayıf	Güçlü

Geleneksel cinsiyet rolü görüşüne göre, kişinin özellikle kendi cinsi için onaylanan kalıp yargıları benimsemesi, onun kişilik ve sosyal uyum düzeyini yükseltir. Benimsemediği durumlarda ise sağlıksız uyum söz konusudur. Hurlock'a göre (1978) bu durumun sakıncaları gözardı edilemeyecek kadar önemlidir. Her iki cins üzerindeki etkilerine bakıldığında, yetenekleri ve gizilgüçleri ne olursa olsun, bu anlayış erkeklerde üstünlük, kadınlarda ise aşağılık kompleksi yaratmakta ve kalıpyargıları pekiştirmektedir.

Hurlock, cinsiyet rolleri ile ilgili kalıpyargıların kadınlar ve erkekler üzerindeki etkilerini şu şekilde özetlemektedir : Erkekler, her alanda kadınlardan daha başarılı ve yetenekli oldukları inancını paylaşmakta ve kendilerini üstün görmektedirler. Kadınlar ise bu üstünlük duygusunun yarattığı psikolojik baskıyla kendilerini engellenmiş hissetmekte ve başarısızlık kaygısı ile yaratıcılıklarını ve yeteneklerini kısıtlayıcı bir durum içine sıkışıp kalmaktadırlar (Aktaran; Baykal, 1988).

Cinsiyet rolleri ile ilgili olarak 1970'li yıllara kadar devam eden geleneksel görüş, bir cinse atfedilen özelliklerin tam karşısını diğer cinse atfetmektedir. Diğer bir deyişle, 1970'li yıllara kadar erkek ve kadın cinsiyet rolleri tek bir boyut olarak düşünülmüş, bu

roller bir doğrunun iki uç noktası olarak ele alınmıştır. 1970'li yıllarda yapılan araştırmalarda, kadınlara ve erkeklere atfedilen cinsiyet rollerinin ve özelliklerinin birbirinden bağımsız boyutlar olduğu ileri sürülmüş, ister kadın ister erkek olsun bireylerin karşı cinsiyete ait özellikler taşıyabilecekleri vurgulanmıştır (Şirvanlı Özen, 1992). Diğer bir deyişle, bireylerin hem kadın hem de erkek cinsiyet rolü ve özelliklerini kendi kişiliklerinde bütünleştirebilecekleri görüşü ileri sürülmüştür. Örneğin cinslerin farklılığı konusunda yapılan araştırmaların sonuçlarını özetleyen Maccoby ve Jacklin (1974), dört alanda cinsiyet farklılıklarını kabul etmiş, (1-Erkekler, kadınlara göre daha saldırgandır, 2-Kadınların sözel yetenekleri, erkeklere göre daha fazladır 3-Erkeklerin, görsel, uzaysal yetenekleri daha üstündür 4-Erkekler, matematikte kadınlara göre daha üstündür) ; cinslere mal edilen diğer pek çok farklılığın gerçekte temeli olmayan güncel söylenceler olduğu sonucuna varmışlardır.

Cinsiyete özgü kalıpyargılar, cinslerin meslek seçiminde de önemli bir rol oynamaktadır. Geleneksel tutum içinde erkeğe uygun meslekler ve kadına uygun meslekler belirlenmiştir. Kadın için ev kadınlığı başlıca meslek olarak kabul edilirken, uygun görülen diğer meslekler arasında öğretmenlik, hemşirelik, sekreterlik, danışmanlık, sosyal hizmet uzmanlığı ve terzilik vardır (Baykal,1988). Bunların çoğunluğu adeta kadının aile içindeki görevlerinin bir uzantısıdır. Erkekler için belirlenen uygun meslekler ise, daha çok fiziksel güç, mekanik yetenek ve liderlik özelliği gerektiren; mühendislik, doktorluk, yöneticilik gibi statüsü yüksek mesleklerdir. Belirlenen bu meslekler bir yerde kadın ve erkek için tanımlanan cinsiyete özgü özelliklerin yansımalarıdır (Baykal, 1988).

Tan (1979), toplumumuzda kadın ve erkeğe özgü kalıpyargıların her iki cins üzerindeki etkilerine bakıldığında, özellikle kadınların, kendi cinsine uygun davranışları benimseme beklentisi içinde bulunduğunu ifade etmektedir. Üstelik toplumumuzda cinsiyetle ilgili kalıpyargılara uyma eğiliminin oldukça fazla olduğu belirtilmektedir. Kadınların bir yandan bağımsız bir benlik ve özgüven duygusu geliştirmeleri engellenirken, diğer yandan da kadınlar erkek rollerine ve özelliklerine göre daha değersiz, daha önemsiz ve daha olumsuz sayılan rol beklentileriyle toplumsallaştırılmaktadırlar. Dolayısıyla kadın, cinsiyetine bakmadan daha olumlu ve daha

değerli sayılan bağımsızlık, akılcılık, yansızlık ve soğukkanlılık gibi toplumsal özellikleri geliştirme çabası gösterince "erkek gibi davranmak" ; "kadına uygun davranış" beklentilerinin dışına çıkmayınca da yetişkin, olgun insan ölçülerine erişememek açmazına girmektedir (Tan,1979).

Erkekler çocukluk döneminden sonraki yıllarda geleneksel kalıpyargıların toplum içinde kendi yararlarına olduğunu fark etmekte, dolayısıyla da rolleri açısından herhangi bir değişime karşı motivasyonları düşük olmaktadır. Diğer yandan kadınlar da geleneksel rolün yetersizliğini farketse bile, başka bir rol oynamaya hazırlıklı olmadıkları için, erkeklerde olduğu gibi herhangi bir değişime karşı güdülenme düzeyleri düşük olmaktadır.

Kısa sürede değişmeyeceğinin bilincinde olunmasına rağmen, yine de ülkemizdeki eğitim olanaklarının artması ve eğitim düzeyinin giderek yükselmesi, kadınların "ücret" karşılığı ev dışında çalışması gibi nedenlerle kalıpyargılarda da bir değişim olduğu düşünülmektedir. Bu değişimle birlikte kadınlara atfedilen geleneksel roller ve özellikler erkekler tarafından, erkeklere atfedilen geleneksel roller ve özellikler de kadınlar tarafından benimsenmeye başlanmıştır denebilir .

CİNSİYETLERİ AYRIŞTIRMA SÜRECİ

Cinsiyete uygun yeteneklerin, davranışların, kişilik özelliklerinin ve kendilik kavramlarının kazanılması, psikolojide "cinsiyetleri ayrıştırma süreci" (process of sex-typing) olarak adlandırılmakta ve bu süreç dört ana kuram çerçevesinde ele alınmaktadır. Bunlar, psikanalitik kuram, sosyal öğrenme kuramı, bilişsel gelişim kuramı ve sosyal cinsiyet şema kuramıdır (Aktaran: Şirvanlı Özen, 1992).

Psikanalitik Kuram :(Bronfenbrenner, 1960) Kuram'a göre, sosyal cinsiyete uygun davranışlarda bulunma (erkeklerde erkeksi, kadınlarda kadınsı davranış), çocuğun küçük yaşlardan itibaren kendi cinsiyetinden ebeveyni ile kurduğu özdeşim süreci ile bağlantılıdır. Karşı cinsiyete uygun davranışlarda bulunma ise, karşı cinsiyetten olan ebeveyn ile özdeşim kurmayla açıklanmaktadır. Bu kurama göre bireyin toplumsal ve

psikolojik açıdan uyum içinde olması için, kendi cinsiyetine uygun bir cinsel kimliğe sahip olması gerekmektedir (Şirvanlı Özen , 1992).

Sosyal Öğrenme Kuramı : Bandura'ya göre, diğer şeyler nasıl öğreniliyorsa cinsiyet rolleri de aynı şekilde öğrenilmektedir. Öğrenmede iki temel etmen söz konusudur. Bunlardan biri pekiştirme diğeri de taklittir. Çocuklar, cinsiyetlerine uygun davranışlarda bulunduklarında ana babaları ve toplumdaki diğer bireyler tarafından pekiştirilirken, cinsiyetlerine uygun olmayan davranışları için cezalandırılırlar. Aynı süreç geleneksel cinsiyet rollerine uyan diğer davranışlar için de geçerlidir. Erkek çocuklar atılgan ve saldırgan olduklarında, matematik ile ilgilendiklerinde ödüllendirilirken, kız çocuklar sessiz ve edilgen olduklarında, yazın ve sanat ile ilgilendiklerinde ödüllendirilirler. Bu süreç bazı çocuklar üzerinde diğer bazılarında olduğundan daha başarılı işler. Bazı ana babalar cinsiyet damgalı davranışlar konusunda diğerlerinden daha duyarlıdır ve her ana baba cinsler için neyin uygun olduğu konusunda az çok farklı görüşlere sahiptir. Fakat kuram, hemen bütün çocuklar için, cinsiyetlerine bağlı olarak farklı pekiştirmelerin olduğunu vurgulamaktadır (Aktaran : Dönmez, 1989).

Bilişsel Gelişim Kuramı : Bilişsel gelişim kuramına göre, cinsiyetleri ayrıştırma, bilişsel gelişimin evrensel ilkelerini takip eder. Örneğin Kohlberg'e göre, çocuklar belli bir bilişsel gelişim düzeyine ulaştıklarında cinsiyet rollerinin farklılığını ayırtmaya başlarlar. Çocuklar ilk olarak kendi cinsel kimliklerini daha sonra başkalarınınkini öğrenirler. Daha sonra cinsiyetle ilgili kalıplaşmış tutumların -her iki cinsten hangi tür davranışların beklendiğinin- farkına varırlar ve bu aşamadan sonra da cinsiyet damgalı davranışlar göstermeye başlarlar (Dönmez, 1989).

Sosyal Cinsiyet Şema Kuramı : Sosyal cinsiyet şema kuramı, cinsiyet farklılığını ayırtmaya ve toplumun kadınsı ve erkeksi özellikleri tanımlamasına dayanmaktadır (Bem,1981). Çocuklar, kültürel etkilerin de yardımıyla erkeksi ve kadınsı özelliklere ilişkin bilgileri kodlama ve organize etmeye hazır hale gelmektedirler. Bu hazıroluş sayesinde de cinsiyetleri ayrıştırmayı, bunlara ilişkin şemaların devreye girmesiyle gerçekleştirirler.

Sosyal cinsiyet şema kuramı, cinsiyetleri ayrıştırmanın çocuğun kendi bilişsel bilgi işleme süreci içinde gerçekleştiğini öne sürer ve bu yönüyle bilişsel gelişim kuramına benzer (Özen, 1992). Şematik bilgiyi işleme süreci oldukça seçicidir ve bireyin çok sayıdaki uyarıcıyı tek bir yapı haline getirebilmesini ve ona anlam verebilmesini sağlar.

Buraya kadar olan bölümde, özetle, geleneksel olarak kadınlara ve erkeklere atfedilen cinsiyet rollerinin ve özelliklerinin nasıl edinildiği ve zaman içerisinde nasıl değiştiği açıklanmıştır. Aşağıda, bu değişimde rol oynayan etmenler tartışılacaktır.

CİNSİYET ROLLERİNİN DEĞİŞİMİNE YOL AÇAN TARİHSEL GELİŞMELER

Bireyler için olduğu kadar toplumlar için de geçerli olan değişim, canlılığın en önemli özelliğidir (Arat, 1992). Toplumlar yüzyıllar boyunca siyasal, ekonomik ve sosyal etkenler sonucunda sürekli bir değişim göstermiştir ve bu değişim günümüzde de devam etmektedir. Toplumun değişen yapısı kadın rolüne de yansımış ve kadınlar, ev dışında bir ücret karşılığı çalışmaya başlamışlardır. Bu değişimin hız kazandığı dönemler ve değişimde rol oynayan etkenler aşağıda tartışılmıştır.

Cinsiyet rollerinde değişime yol açan etkenlerden ve aynı zamanda değişimin en hızlı olduğu dönemlerden biri, XIX. yüzyılda "Sanayi Devrimi" olarak adlandırılan ve teknik, teknolojik, ekonomik ve sosyal bir takım değişikliklere yol açan endüstrileşme dönemidir (Arat, 1992). Endüstri devriminden önce, evin dışında ücretli olarak çalışan kadın sayısı çok küçük bir oranı oluştururken, endüstrileşme hareketi ile pek çok kadın aile ocağının dışında "ücret" karşılığı çalışmaya başlamıştır (Razon, 1983). Sanayi devrimini takip eden yıllarda erkekler, toprak ve çiftlik işlerinden fabrika ve büro işlerine geçerken, kadınlar da ev işlerinden büro işlerine ve sanayi kesimine geçmeye başlamışlardır. Böylece kadınlar, yüzyıllarca erkek egemenliğinin hüküm sürdüğü bir dünyada "ikinci sınıf vatandaş" olma statüsünü, erkekler gibi ev dışında çalışarak aşmaya başlamışlardır. Bir zamanlar ürettikleri değerlerin hiçe sayıldığı kadınlar, şimdi en azından çalışma hayatında ürettikleri değerlerin karşılığını "ücret" olarak almaya başlamışlardır.

Ancak kadınların ev uğraşlarından ücretli işe geçişleri, erkeklerin toprak işlerinden endüstri kesimine geçişleri kadar kolay olmamıştır (Razon, 1983).

Cinsiyet rollerinin değişimine yol açan ikinci etken ise, endüstrileşme sonucu bireyin evi ile meslek yaşamının birbirinden ayrılması, yalnızca para karşılığı yapılan işlerin üretim kapsamına girmesi ve kadının ailesinin ihtiyaçlarını karşılamak için yaptığı hizmetlerin üretim etkinliği olma özelliğini kaybetmesidir (Tan, 1979).

Yukarıda belirtilen gelişmelere paralel olarak, teknolojik ilerlemeler sonucunda yeni makinaların icadı, tüketim mallarını üreten atölye ve fabrikaların kurulması, kadının ev içi etkinliklere ayırdığı süreyi kısaltmıştır. Daha sonraları temizlik ve çamaşır gibi ev işlerini hafifleten araç - gereçlerin, elektrikli aletlerin piyasaya sürülmesi, kadının ev işleri için ayırdığı süreyi daha da kısaltmıştır. Böylece kadınlar, ev dışı etkinliklere daha fazla zaman ayırabilir hale gelmişlerdir (Tan, 1979; Razon, 1983).

Türk kadınının evinin dışında çalışmaya yönelten bir diğer faktörün, 1911 - 1923 yılları arasında süregelen savaşlar olduğu kabul edilmektedir. Bu yıllarda erkeklerin savaşa katılmasıyla erkek nüfusunda meydana gelen azalma, aile ve toplumsal yaşamı sürdürebilmek için kadınların evin dışında çalışmalarını zorunlu hale getirmiştir. Birinci Dünya Savaşı'na katılan erkeklerden boşalan bazı devlet dairelerine kadınlar toplu olarak alınmış, önce Posta - Telgraf işlerine, daha sonra ise maliye memurluklarına yerleştirilmiştir (Altan, 1980). Ayrıca Kurtuluş Savaşı yıllarında da binlerce kadın, gıda ve silah fabrikalarında, hastane ve postane gibi kamu hizmetlerinde görev almıştır (Kazgan, 1979; Abadan Unat, 1979).

Savaşlar da kadınların iş gücüne katılımlarını etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Özellikle Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında erkeklerden boşalan iş yerlerini kadınların doldurması, çalışan kadın sayısında büyük bir artışa neden olmuştur. Savaştan sonra kadınların işlerinden ayrılarak evlerine dönecekleri düşünülmüşse de, kadınlar, sahip oldukları iş alanlarında çalışmaya devam etmişlerdir (Tekeli, 1982; Razon, 1983). Kadınların artan bir oranda çalışma hayatına girmelerinin

diğer bir nedeni de, kadınların iş gücüne ihtiyaç duyulan çalışma alanlarının giderek çoğalmasdır (Zafer ve ark., 1991).

1911 ile 1923 yılları arasında kadınlar bir yandan savaşlar nedeniyle erkeklerden boşalan birtakım işyerlerine girerken, diğer yandan da kendilerine sağlanan yeni eğitim olanaklarından yararlanarak bazı meslek dallarında çalışmaya başlamışlardır (Razon, 1983).

Kurtuluş Savaşı'nın bitiminde, diğer ülkelerde olduğu gibi bizde de kadınların "iyi bir ev kadını" , "iyi bir eş" ve "başarılı bir anne" olarak evlerine dönmeleri beklenmişse de savaş sırasında hem cephede hem cephe gerisinde yer alan ve başarılı olan kadınlarımız, Cumhuriyet kurulduktan sonra da etkinliklerini sürdürmüşlerdir. Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte, ülkenin ekonomik kalkınmasını sağlamak için sanayi kuruluşları artırılmış ve bu durum daha çok kadının çalışma hayatına atılmasını sağlamıştır (Razon, 1983). Cumhuriyet sonrasında ise hızlanan sanayileşme, kentleşme ve göç gibi etkenler, sanayi kesiminde ve kamu kesiminde çalışan kadın sayısını artırmıştır (Abadan Unat, 1979).

Bunların yanısıra eğitim olanaklarının artması da uzmanlık gerektiren işlerde kadınların da görev almasına yol açmıştır. Ayrıca tüketim ekonomisinin gelişmesi sonucu daha fazla gelire ihtiyaç duyulması, bir çok işi kadınların da en az erkekler kadar başarması, çalışan kadın sayısını daha da artırmıştır (Gülüm, 1983).

Altan (1980), ülkemizde kadın emeğinin fabrikada kullanılmasının XIX. yüzyıl ortalarına rastlayan sanayi devrimi ile başladığını belirtmektedir. Bu yıllarda gıda ve dokuma gibi çeşitli endüstri kollarında ücretli çalışan işçilerin % 30 - 35'ini kadınların oluşturduğu görülmektedir . Altan, kadınların işçi olarak çalışma hayatına girmeleri ile ülkemizdeki sanayinin doğuşu ve gelişimi arasında da yakın bir ilişki bulunduğuna değinmektedir.

Kadın ile erkeğin eşit şekilde eğitilmesini ve geliştirilmesini vurgulayan Ulu Önder Atatürk'ün görüşleri, bunların ışığında hazırlanan yasalar ve gerçekleştirilen

reformlar, kadınların öğretim kurumlarına, iş ve meslek alanlarına girmelerini güçleştiren engellerin kalkmasını sağlamıştır. Böylece kadın eğitimi konusunda önemli adımlar atılmış, kız meslek okulları açılmış ve kadınların çalışma alanları genişlemiştir (Altan, 1980).

Kızlar için ilk lise (idadi) 1911 yılında İstanbul'da açılmış ve bu sayı 1917 -18 yıllarında dörde yükselmiştir. 1914'de kadınlara yüksek öğrenimden yararlanma hakkı tanınmış ve bu uygulama konferanslar şeklinde başlamıştır. Kadınların yüksek öğrenime kabul edilmeleri ise 1915 yılında gerçekleşmiştir. Bu uygulamanın ilk yıllarında kızlarla erkekler ayrı saatlerde, ayrı ayrı ders görürken, 1922'den itibaren derslere birlikte girmişlerdir. Eğitim düzeyinin yükselmesiyle, kadınlara da bir takım yeni çalışma alanları açılmıştır (Tekeli, 1982).

Eğitim, insanları etkilemekte, değiştirmekte ve güdülemekteki en güçlü ve en dolaysız yollardan biridir. XIX. yüzyıl Avrupasında ve günümüzde dünyanın bir çok yerinde kadın eğitiminde reformların gerçekleştirilmesinin temelini, kadının birey olarak gelişme isteği ve kadınların toplumsal sorunların çözümüne katkıda bulunma yeteneğinin kabul edilmesi oluşturmuştur. Zira bir ülkenin beyin gücünün yarısının kalkınma sürecinin dışında bırakılması savurganlık olarak nitelendirilmektedir. Burada önemli olan, kadınların her türlü mesleğe katkıda bulunacak şekilde eğitilmesidir (Tan, 1979).

Ülkemizde eğitim hizmetlerinin yaygınlaşması 1950 sonrası döneme rastlamaktadır. 1935 yılında okulu olan köy % 14 iken, 1980'lerin başında okulu olmayan köy kalmamıştır (Özbay, 1984). DİE verilerine göre 1970 yılında lise ve yüksek okul mezunu kadınların (6 ve daha yukarı yaşlar için) toplam nüfusa oranı %2.03 iken 1990'da bu oran %5'e yükselmiştir (DİE, 1993).

Kazgan (1978), eğitim düzeyi ile iş yaşamına katılma arasında olumlu bir bağlantı olduğunu vurgulamaktadır. Eğitim hizmetlerinin 1950 sonrası dönemdeki hızlı artışına paralel olarak 1950 - 1980 yılları arasında ücretli çalışan kadınların sayısında belirgin bir artış görülmektedir. Bu yıllar arasında 6.18 kat artış göstererek 945.851 kişiye ulaşan "ücretli çalışan kadınların" 1950 yılında %12.1 olan toplam çalışan nüfus içindeki oranı,

1980 yılında % 15.3'e yükselmiştir (Bircan, 1984). 1992'de ise bu oran % 31'e ulaşmıştır (DİE, 1993).

Türkiye'de kadınların çalışma alanlarına bakıldığında en çok eğitim ve sağlık sektörleri görülmektedir. 1990 yılında eğitim alanında 154.270 kadın çalışmakta ve bunlar alanda çalışanların % 60'ını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra 1.4 milyon kamu personelinin % 31.2'si kadındır. KİT'lerde 38.566, mahalli idarelerde 8.540 kadın personel çalışmaktadır (Bircan, 1991).

Bircan'a göre kadınlar, aile bütçesine ikinci bir gelir kaynağı sağlama gerekliliği, iş gücü piyasasındaki değişimler, ülke kalkınmasına katkıda bulunma arzusu, kültür düzeyinin artması ve daha iyi şartlarda yaşamak isteme gibi çeşitli nedenlerle işgücü piyasasına daha fazla katılmaktadırlar (Bircan, 1984). Bu da geleneksel erkek ve kadın cinsiyet rollerini değiştirmekte, her iki cinsin de bu değişikliğe uyum sağlamalarını gerekli kılmaktadır.

CİNSİYET ROLLERİNDEKİ DEĞİŞMELER VE BUNUN EŞLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Kadınların iş hayatında yer almaları, aile ve iş hayatında hem olumlu hem de olumsuz etkileri beraberinde getirmiştir. Örneğin kadınların iş hayatında yer almaları, kadınların öz güvenini arttırmış ve hayatta tatmin olmalarını sağlamış; diğer yandan da kadınları rol çatışması, stres, yaşam tatminsizliği ve aile içi gerilimlerle karşı karşıya getirmiştir (Cooke ve Rousseau, 1984).

Juster 'ın (1985) Amerika'da yaptığı bir araştırmada, 1975-76 yıllarına oranla 1981-82 yıllarında erkeklerin ev işlerine katılımında biraz artma, kadının yükünde biraz azalma olduğu görülmektedir(Aktaran: Spitze, 1988). Yine Amerika'da Coverman ve Sheley'nin (1986) yaptıkları bir araştırmada, günlük olarak tekrarlanan ev işleri (günlük temizlik, bulaşık, ortalığın toplanması, vb.) hala kadınların yapmakla yükümlü oldukları görevler olarak belirtilmektedir.

Erkeklerin ev işlerine katılımları iş saatleri ile ilgili olduğu kadar sorumlulukla da ilgilidir. Örneğin Shamir (1986), hiç çalışmasalar dahi İsrail'de erkeklerin ev işlerinde kadınlara yardım etmediklerini belirtmektedir. İş hayatına giren kadınların orantısız bir şekilde evdeki işleri ve çocuk bakımı sorumluluklarını göğüslemek durumunda kalmaları sonucunda ev ve iş sorumlulukları birbiriyle zıt ve çelişkili biçimde kadınların karşısına çıkmaktadır (Williams ve ark., 1991).

İş-aile çatışması, aile ve iş rollerinin birbiriyle uyuşmamasından ortaya çıkmaktadır. Greenhow ve Beuttel (1985), bunların rol içi ve rol dışı çelişkilerden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Rol içi çelişki ile tek bir rolde oluşan uyumsuz baskılar kastedilmektedir. Rol dışı çelişki ise, bir rolün diğer roller üzerinde baskın olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır (Aktaran: Williams ve ark., 1991).

Hall 'a göre (1972) çalışan kadın için rol içi çelişki erkeklerden daha fazladır; çünkü kadının aile ve ev rollerini devamlı taşıması gerekmektedir. Kadınlar tek bir rol üstlenmek yerine gün içinde pek çok role bürünmektedirler.

Williams ve arkadaşları (1991), çok yönlü rol çatışmasının (değişik rollerin gereklerini yerine getirme) çalışan annelerin ruhsal durumlarına nasıl yansıdığını incelemişlerdir. Araştırma 20 çalışan kadın üzerinde yapılmıştır. Denekler, yaşları 19-45 arasında değişen, 16'sı evli diğerleri bekar veya dul, en az lise mezunu ve haftada 38.5 saat çalışmakta olan kişilerdir. Deneklere "Deneyim Örneklem Modeli" (ESM - Experience Sampling Methodology) uygulanmış ve gün boyunca günlük doldurmaları istenmiştir. Çalışmanın amaçlarına uygun olarak 3 kategori belirlenmiştir. Bunlar: 1-İş rolü (grup ve sadece iş bağıntılı etkinlikler) 2- Aile rolü (ev ve aile, parasal aktiviteler) 3-Diğer (sosyal ve diğer aktiviteler).

Araştırma sonuçlarına göre, gün boyu rol çatışmasının tatmin oranlarına etkisi incelendiğinde, rol çatışması durumlarının gün sonu tatminine belirgin bir etkisi olmadığı görülmüştür. Ayrıca tatmin, rol çatışmasının olmadığı günlerin birbirini takip ettiğinde en az olmaktadır. Bu sonuçlar, annelerin rol çatışmasının olumsuz (ters) etkilerinden kendilerini çabuk kurtardıklarını göstermektedir. Ayrıca rol çatışmasının olduğu günler ile

başarılı günlerde oluşmayan rol çatışması tatmin oranlarını birbirine eşitlemektedir (Williams ve ark.,1991).

Yogev (1981), Amerika'da "Çalışan Kadınlar Sosyal Eşitliğe Dayalı Evlilik İlişkilerine Sahip midir?" adlı bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmanın amacı, çalışan kadınların evlilik dinamiklerini incelemektir. Araştırma, sadece kadınların evlilik hakkındaki görüşleri üzerine yoğunlaştırılmıştır. Bunun nedeni, çeşitli araştırmaların da ortaya koyduğu gibi, kadınların aşırı çalışma problemini yaşayan ve çeşitli değişiklikleri deneyen kişiler olmasıdır. Örneklem olarak eczacılık, hukuk, sosyal bilimler, temel bilimler ve müzik, vb. ile uğraşan kadınlar seçilmiştir. Araştırmanın asıl amacı ise seçilen kadınların algılarına göre, evliliklerinde sosyal bakımdan eşitlik olup olmadığıdır. Çalışma, 1) Kadın algısına göre, çocuk bakımı ve iş bölümü, 2) Kadınların kocalarını algılamaları olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır.

Araştırmanın ilk aşamasında, çocuk sahibi olan ve çocuk sahibi olmayan eşlerden her birinin, iş ve ev içi sorumlulukları karşılaştırılmıştır. Çocuk sahibi olmak, hem kadın hem de erkek açısından hem iş hem de ev içi sorumluluklar için daha fazla zaman ayırmak anlamına gelmektedir. Her iki grupta da erkekler kadınlara oranla işlerine daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Çocuk sahibi olan kadınlar (anneler), haftanın 48.5 saatini iş için, 24.6 saatini ev işleri için, 35.1 saatini çocuk bakımı için, 56 saatini uyku için harcamaktadırlar; tüm bu etkinlikler yapıldıktan sonra diğer işler için ise haftada yalnızca 3.8 saat kalmaktadır. Çocuk sahibi olan erkekler (babalar), çocuk sahibi olmayan evli erkeklere oranla, ev işlerine 1ile7 saat arasında zaman ayırmaktadır. Çocuk sahibi olan kadınlar (anneler), çocuk sahibi olmayan evli kadınlara oranla ev işlerine 6.2 saat daha az zaman ayırmaktadırlar.

Evli ve çocuk sahibi olan kadınların %24.5'i, evli fakat çocuk sahibi olmayan kadınların ise %35.5'i, kocalarının yeteri kadar ev işi yapmadığına inanmaktadır. Evli ve çocuk sahibi olan kadınların %13.1'i, kocalarının gerektiğinden daha az bir zamanı çocuk bakımına ayırdığını düşünmektedirler. Bununla birlikte, çocuk sahibi olan kadınların ve çocuk sahibi olmayan kadınların yarından fazlası (çocuklu bayanlarda %59; çocuksuz

bayanlarda %64,5) kocaların kendi paylarına düşeni yaptıklarına veya beklenen düzeyde olmasa da ev işlerini paylaştıklarına inanmaktadırlar. Çocuk sahibi olan kadınların %82.1'i (50 anne), çocuk bakımı ile ilgili olarak da aynı düşüncüyü paylaşmaktadır.

Bu sonuçlar, ev içi sorumlulukların eşit bir şekilde paylaşılmadığını, ev işlerinin ve çocuk bakımının kadının sorumluluğu olduğunu düşünen geleneksel modelin hala devam ettiğini göstermektedir. Zaten denekler kocalarının ev işlerinin yarısını yaptıkları ve çocuğa baktıkları eşitlikçi aile biçimini beklememektedirler. Bu sonuçlar Rice'in (1979) öne sürdüğü görüşlerle tutarlıdır. Rice, hem kadının hem de kocanın çalıştığı ailelerde kadınların kocalarından daha fazla iş yaptıklarını, bunun adil olmadığını hissettiklerini fakat bu durumdan da şikayet etmediklerini belirtmiştir (Aktaran:Yogev, 1981).

Aynı araştırmada çalışmanın ikinci odak noktası olan kadınların kocalarını algılamaları konusunda da şu sonuçlar elde edilmiştir : Geleneksel olarak koca, daha yaşlı, daha zeki ve karısından daha başarılıdır; bu yüzden de daha yüksek bir statüye sahiptir. Fakat bu çalışmada kadınların üçte ikisi kendilerini meslek başarıları açısından kocalarıyla eşit olarak görmüşlerdir. Ayrıca denekler kendilerinin kocanın daha üstün olduğu geleneksel modele göre yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular evlilik ilişkilerinin eşitliğe dayalı biçimini desteklemekte fakat geleneksel iş bölümü ve çocuk bakımıyla ilgili sonuçlarla çelişkili görünmektedir. Araştırmada, çalışan evli kadınlar evlilik ilişkileri ile ilgili olarak iki farklı tutum ortaya koymuşlardır. Bir yandan kocalarını sosyal bakımdan eşit evlilik ilişkisi içinde algılamak (örneğin; kocalarını kendilerinden daha üstün olarak görmemişler ve dahası kendilerini temel olarak onlara eşit görmüşlerdir), diğer yandan da yaşamlarının geleneksel görüntüsünü değiştirmek istememişlerdir. Örneğin, çocuk bakımı ve ev işleriyle ilgili sorumlulukların çoğunu üstlenmelerine rağmen bu konularda eşlerinin (kocalarının) eşit pay almalarını beklememişler veya istememişlerdir.

Rapaport (1975), bireylerin, huzursuzluk noktasına varmadan önce yeni cinsiyet rollerinin ideal tanımlamalarını ne derece yapabildiklerini anlamak için "Kimlik Gerilim Hattı" (Identity tension line) terimini öne sürmüştür. Rapaport, kimlik gerilim hattını geçmemek ve mutlu bir evlilik yaşamak için deneklerin geleneksel ve eşit olmayan ev işi

ile çocuk bakımı sorumluluklarına ihtiyaç duyduklarını varsaymaktadır. Çalışan kadınlar anne ve kadının geleneksel dişi rolünü, çalışan kadının yeni rolü ile birleştirmeyi belli bir rol modeli veya kültürel kurallar olmaksızın yaşarlar (Aktaran: Yögev, 1981). Bu durumun, kocanın ev işlerinde artan sorumluluğunu kabullenememesi nedeniyle ortaya çıktığı ve çatışmadan kaçınmak için kadınların evlilik içindeki eski rollerinin üzerine ek bazı roller aldıkları şeklinde yorumlanabilir .

Yögev, evli eşler arasında ev işlerinin ve çocuk bakımının eşit bir biçimde paylaşıldığı bir evlilik ilişkisine sahip olmayı, günümüzde geçerli olan çalışan kadın kimliğinin ötesinde görmekte ve çalışan kadınların geleneksel işlev ve yükümlülüklerinden vazgeçmeksizin bir rol genişlemesine katlanmakta olduklarını vurgulamaktadır. Yögev'e göre bu süreç, rollerin yeniden tanımlanması için bir hazırlık olabilir.

Yögev ve Brett (1985), eşlerin çocuk bakımını ve ev işlerini paylaşmalarının aile mutluluğu üzerine etkisini araştırmışlardır. Bu araştırmada aileler, sosyal değişim ve eşitlik kavramları açısından dört gruba ayrılarak incelenmiştir.

- 1- Eşlerin her ikisinin de çalıştığı ailelerde koca
- 2- Eşlerden birinin çalıştığı ailelerde koca
- 3- Eşlerin her ikisinin de çalıştığı ailelerde kadın
- 4- Eşlerden birinin çalıştığı ailelerde kadın

Birinci ve dördüncü grupta yer alan eşlerden her biri, evliliği daha doyurucu ve mutlu kılmak için neler yapılması gerektiğinin farkında olduklarını söylemişlerdir. Eşlerden birinin çalıştığı ailelerdeki kadın grubunda (4. Grup), aile mutluluğu, tarafların kendi payına düşenden daha az iş yaptığında daha fazla, kendi payına düşenden daha fazla iş yaptığında ise daha azdır. Buna karşın eşlerden her ikisinin de çalıştığı ailelerde erkek grubunda (1. Grup), aile mutluluğu ile eşlerin payına düşen ev işleri arasında eğrisel (curvilinear) bir ilişki vardır. Taraflar, kendi paylarına düşen işten ne daha çok, ne de daha az yaparak aile mutluluklarına katkıda bulunuyor görünmektedirler.

Eğrisel eşitlik ilişkileri, her ikisinin de çalıştığı ailelerde kadın (3. grup) ve özellikle eşlerden birinin çalıştığı ailelerde erkek grubunda (2. grup) daha belirgin sonuçlar vermiştir. Üçüncü gruptaki kadın, eğer kocası çocuk bakımını paylaşıyorsa evliliğinde daha mutludur. Yine aynı grupta kocanın ev işlerini paylaşımı algısı hiçbir zaman istatistiksel bir anlam kazanmamaktadır (Yogev ve Brett, 1985).

Philliber ve Hiller'a göre, kocaların eşlerinin çalışmasına karşı olumlu tutumları, eşlerin iş gücüne katılımında anlamlı bir etki yaratabilir. Ayrıca kocaların eşlerine yönelik olumlu tutumları evlilik algılarını da olumlu yönde etkileyerek eşlerinin daha çok kazanmasına, daha iyi bir statüye sahip olmasına neden olabilir. Sosyo - ekonomik düzey göz önüne alındığında, eşlerin her ikisinin de çalıştığı ailelerin elde ettiği statü, sadece kocanın çalıştığı ailelerin elde ettiği statüden daha üst düzeydedir (Aktaran : Stoltz - Loike, 1992).

Bazı çalışmalar, kadının gelirindeki artış ve statüsündeki yükselme nedeniyle kocanın ev işlerine yavaş yavaş katıldığını, temizlik ve yemek yapma gibi temel görevlere ortak olduğunu göstermiştir (Maret ve Finlay, 1984; Spence ve Helmreich, 1985). Ayrıca ev işlerinin paylaşılmasında kocanın eğitim düzeyinin ve kişilik yapısının önemli ölçüde olumlu etkisi olduğu belirtilmektedir. Diğer bazı araştırmalar da, kocanın eşitlikçi tutumu ile ev işlerine katılımı arasında olumlu bir ilişki olduğunu göstermiştir (Bird ve Bird, 1985). Geleneksel olmayan cinsiyet rolü kalıpyargılarını kabullenmiş kocalar, geleneksel olarak "ev işleri kadının sorumluluğudur" yargısına rağmen, tüm gün çalışan eşlerine gönüllü olarak ev işlerinde yardımcı olmaktadır.

Yogev ' e göre, kocaların ev işlerine katılımını etkileyen iki önemli etmen vardır: Birinci etmen, kocaların ve eşlerinin yaptıkları işin türü ve aldığı süredir. Çeşitli araştırmalar, hem eşlerin her ikisinin de çalıştığı ailelerde hem de kadının çalışmadığı ailelerde, kocaların haftada beş ile on saat ev işi yaptıklarını göstermiştir. Yine bazı araştırmalara göre, ev işlerinin insan eliyle yapılan bölümlerinin bazıları erkek, bazıları da kadın tarafından yapılmakta; bunlar belli bir oranda paylaşılmaktadır (Aktaran : Stoltz - Loike, 1992). Kocaların ev işlerine katılımını etkileyen ikinci etmen ise, kocaların

yapmaları gereken ev işlerine ait algılarıdır. Gross ve Aryev'e göre(1977) kocalar kendilerini ev işlerinden önemli ölçüde sorumlu hissetmektedirler. Buna karşın kadınlar, kocaların yalnızca çok küçük yardımlarda bulunmayı ve kendilerine asistanlık yapmayı önerdiklerini belirtmektedirler. Kadınlar ve kocalar arasındaki bu görüş farkı, evlilikte eşitliğin ne anlama geldiği konusunda eşlerin çok farklı fikirlere sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Kadınlar, eşleri geleneksel işleri paylaştıkları zaman bu iş bölümünden büyük bir memnuniyet duyarlar. Kocalar ise, ev işlerini eşit olarak paylaşmadıkları ve çok az bir zaman ayırdıkları halde ev işlerini eşit olarak paylaştıklarını hissederler. Oysa aile mutluluğu ile çocuk bakımı ve ev işlerinin eşit bir biçimde paylaşıldığı algısı arasında önemli bir ilişki vardır (Stoltz -Loike, 1992).

Hardesty ve Bokemeier (1989) tarafından yapılan başka bir araştırmada; çalışan kadının gelirindeki artış ile kocanın ev işlerine ortak olması arasında doğrudan bir ilişki bulunmamıştır. Genellikle yüksek gelire sahip erkekler (kocalar) hafta içi ve hafta sonu çok uzun saatler çalışmaktadır. Evde bulunduğu süre çok kısıtlı olduğundan eşinin sorumluluklarını paylaşamamakta, hizmetçi tutarak ev işlerini yaptırmakta ve böylece eşi tarafından tepkiyle karşılanmamaktadır.

Amerikada, kadının çalışmasının hem kendi statüsü hem de kocasının mutluluğu üzerine etkilerini içeren çok sayıda araştırma yapılmış ve kadınların ev dışında çalışmaktan dolayı psikolojik açıdan mutlu oldukları saptanmıştır.

Kocalarının bu duruma yaklaşımları ya da bu durumdan hoşnut olup olmadıkları ise henüz çok açık değildir. Bu konuda yapılan bazı araştırmalarda; eşi çalışan kocaların eşi ev hanımı olanlara göre daha fazla iş baskısı altında oldukları, aşırı düzeyde depresyonda oldukları, kişisel itibarlarının azaldığı, aile hayatında düzensizlik yaşandığı, aile mutluluğunda azalma olduğu ve normal yaşamda mutsuzluk yaşandığı belirlenmiştir.

Diğer bazı araştırmalarda ise eşi çalışan ve çalışmayan kocalar arasında psikolojik depresyon, aile hayatında düzensizlik, aile mutluluğu veya bütün diğer mutluluklarda herhangi bir farklılık bulunamamıştır (Parasuraman ve ark., 1989).

Ülkemizde, Gülüm (1983) tarafından yapılan bir araştırmada, ev dışında çalışan ve çalışmayan kadınların etkinlik sınırı incelenmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre; ev dışında çalışan kadınlar ev içinde geçirdikleri 68193 dakikanın 30060 dakikasını (% 44,8) ev işleri (bulaşık yıkamak, evi temizlemek, çamaşır yıkamak, ütü yapmak, vb.) ile uğraşarak; ev dışında çalışmayan kadınların ise, ev içinde oldukları 88525 dakikanın 42610 dakikasını (%48,13) ev işleri ile geçirmektedirler. Yine aynı araştırma sonuçlarına göre, ev dışında çalışan kadınların eşleri ev işlerinde onlara %12,87 oranında yardımcı olmakta; ev dışında çalışmayan kadınların eşleri ise onlara ev işlerinde %3,49 oranında yardımcı olmaktadır (Gülüm, 1983). Görüldüğü gibi, ülkemizde de ev dışında çalışan kadınların eşleri, ev dışında çalışmayan kadınların eşlerine oranla daha fazla ev işi yapmakta ve eşlerine yardımcı olmaktadır.

Balkır'ın (1989) kadının kendini algılaması üzerine yaptığı çalışmasında, "başarılı kadın" kavramına, iyi eş ve iyi anne beklentilerinin yanı sıra bir de "yeni sosyal rollerle uyuşabilme özelliği"nin eklenmesi gerektiği saptanmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre ise, erkeklere göre başarılı kadın olabilmek için önce ev içindeki görevlerin aksatılmaması gerekmektedir.

Problem

Cinsiyet rolleri, toplum tarafından kadınlarından ve erkeklerden beklenen davranış örüntüleridir. Cinsiyet rollerini etkileyen bir çok faktör vardır. Bunlardan en önemlisi cinsel kalıpyargılardır. Cinsel kalıpyargılar, kadınların ve erkeklerin hangi davranışları göstereceği, nasıl bir görünüme ve kişiliğe sahip olacakları v.b. hakkında bir takım bilgiler verir. Kadınlarla erkekler yıllarca bu cinsel kalıpyargılar doğrultusunda farklı şekillerde toplumsallaştırılmışlardır. Oysa son yıllarda yapılar araştırmalar (özellikle 1970'den sonra) kadınlarla erkekler arasında varsayılan cinsiyet farklılıklarının aslında o kadar büyük ve önemli olmadığını göstermiştir. Bir başka deyişle, her iki cinsiyetten

bireylerin de hem kadınsı hem de erkeksi cinsiyet rollerini kendi kişiliklerinde bütүнleştirebilecekleri görüşü ileri sürölmüştür.

Kadın ve erkeğin geleneksel toplumsallaştırılma süreci içinde erkekler, daha başat ve aktif olurken, kadınlar daha geri planda ve daha bağımlı olmaktadır. Erkekler aileye kazanç getirecek işlerde çalışmakta, kadınlar ise ev işi yapıp çocuk bakmakta ve görece ekonomik hayatın dışında bulunmaktadır. Fakat daha önce değinilen bir çok toplumsal değışme ve gelişme, kadını ücretli çalışmanın vazgeçilmez bir parçası haline getirmiştir. Kadın artık ev dışında bir işte "ücret" karşılığı çalışabilmektedir. Bunun yanında kadının dışarda ücret karşılığı çalışması toplumun ona yüklediği rolleri bırakması anlamına da gelmemektedir. Aksine kadınlar geleneksel rollerine yeni edindiği iş hayatındaki rolünü de eklemiş, böylece her iki rolün de etkisi altında kalmıştır. Bu durum çalışan kadınlar için olumlu olduğu kadar bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Örneğin kadın işten eve geldiğinde tüm ev işlerini yapmak ve aynı zamanda işinde de başarılı olmak durumundadır. Bu durum geleneksel cinsiyet rolleri ile aşılacak gibi görünmemektedir. Nitekim yukarıda anılan araştırmalar da bu görüşü doğrular niteliktedir ve erkeklerin eşlerini ev işleri konusunda az da olsa desteklediklerini göstermektedir.

Bu araştırmada ele alınan temel problem, ölkemizde kadınların ev dışında çalışmalarıyla ilgili olarak hem çalışan kadınların, hem de eşi çalışan erkeklerin görüşlerinin neler olduğunu belirlemektir. Diğer bir deyişle kadınların ev dışında çalışmaları kadın ve erkek görüşlerine nasıl yansımaktadır?

Amaç

Bu araştırmanın amacı, aşağıdaki sorulara yanıt aramaktır :

- 1- Ev dışında çalışan kadınların ve eşi ev dışında çalışan erkeklerin (çalışan eşlerin), genelde kadınların çalışmalarıyla ilgili görüşleri nelerdir ?
- 2- Eşi ev dışında çalışan erkeklerin, kendi eşlerinin ev dışında çalışmasıyla ilgili görüşleri nelerdir ?
- 3- Ev dışında çalışan kadınların, kendilerinin çalışıyor olmalarıyla ilgili görüşleri nelerdir ?

Önem

Bu araştırma özellikle konuyu ele alış biçimi açısından önemlidir. Çünkü bu araştırmada değişik boyutları olan kadının ev dışında çalışmasının, çalışan eşlerin (kadın - erkek) bakış açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Daha önce yapılan araştırmalarda, kadının çalışma yaşamındaki göreviyle aile yaşamını bağdaştırma, ev içindeki ve ev dışındaki rolü arasında uyum sağlama, ev içindeki ve ev dışındaki etkinlik sınırı, aynı anda birden fazla rol oynamak zorunda kalma ve bunun yarattığı sorunlar, kadınların kendilerini algılamaları ile kadının aile yaşamını çatışmasız yürütmesini sağlayacak ve rol ikilemini hafifletecek düzenlemeler üzerinde durulmuştur. Oysa bu araştırma ev dışında çalışan kadınları hem çalışan kadınların hem de çalışan eşe sahip erkeklerin bakış açısından ele almaktadır ve bu yönüyle önemlidir.

Ayrıca bu araştırma çalışan kadınların kendileriyle ve genel olarak çalışan kadınlarla ilgili görüşlerini ve çalışan eşe sahip erkeklerin hem çalışan eşleriyle hem de genel olarak çalışan kadınlarla ilgili görüşlerini içermesi açısından önemlidir .

Araştırmanın bir diğer önemi ise, elde edilen bulguları daha önce yapılan araştırmalardan elde edilen bulgularla karşılaştırma ve böylece toplumsal değişme hakkında bazı ipuçları yakalama fırsatı sağlamasıdır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, çalışan kadınların ve eşleri ev dışında çalışan erkeklerin genelde "kadının ev dışında çalışması" olgusunu nasıl değerlendirmekte olduklarına ilişkin betimsel bir araştırmadır. Bunun yanı sıra, özelde kadın deneklerin kendilerinin fiilen ev dışında çalışması, erkek deneklerin de yine özelde kendi eşlerinin ev dışında çalışması ile ilgili görüşlerini belirlemeyi, kadınların ev dışında çalışması konusundaki bu genel ve özel görüşleri karşılaştırmayı içermektedir.

Araştırma Grubu

Araştırma grubu, Ankara İl Merkezinde oturan ve eşi ev dışında çalışmakta olan 45 erkek ile, ev dışında çalışmakta olan 45 kadın olmak üzere toplam 90 kişiden oluşmaktadır. Araştırma grubundaki erkekler ve kadınlar, a) en az lise mezunu, b) evli ve en az 1 çocuklu, c) 24 ve daha yukarı yaşta ve d) tam gün çalışan kişilerdir. Deneklerde karı-koca olma şartı aranmamıştır. Araştırma grubuna olabildiğince farklı mesleklerden (düz memur, doktor, avukat, eczacı, teknisyen, yapımcı, müdür, şef, muhasebeci, vb.) kişiler alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anketle birlikte, deneklerin kimlik bilgileri de (yaş, öğrenim durumu, aylık kazanç, oturulan semt, çocuk sayısı, çocukların yaşı) elde edilmiştir (EK 1).

Farklı yönergelerle deneklere verilen anketler, üç değişik form olarak düzenlenmiştir. Anketin "Çalışan Eşlerin, Kadının Çalışmasıyla İlgili Görüşleri" adını taşıyan A Formunda 13 madde yer almaktadır ve her iki gruba da (kadın-erkek) ortak olarak verilmek üzere hazırlanmıştır (EK 2). Anketin B Formu, yalnızca kadınlara

uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Çalışan bir kadın olarak, deneklerden, ankette yer alan 13 madde çerçevesinde kendi görüşlerini (durumlarını) belirtmeleri istenmektedir (EK 3). Anketin C Formu ise yalnızca erkek deneklere uygulanmak üzere geliştirilmiştir. C Formunda deneklerden, ankette yer alan maddeler çerçevesinde, kendi eşlerinin ev dışında çalışmakta oluşu ile ilgili görüşlerini belirtmeleri istenmektedir (EK 4).

Anketlerin hazırlanmasında; bu konuda daha önce yapılmış olan araştırmalarda da kullanılan anketlerdeki (örneğin, Türk Aile Yapısı Araştırması) maddelerden yararlanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan anket taslağı hakkında uzman görüşlerine başvurulmuş, bu taslak 5 erkek ve 5 kadından oluşan (araştırma örneklemine uygun olarak belirlenmiş) bir gruba uygulanmıştır. Bu çalışmalardan elde edilen veriler doğrultusunda taslakta içerik, dil (anlaşılabilirlik-açık seçiklik), düzen vb. yönlerden gerekli düzeltmeler yapılarak anket formları oluşturulmuş; bu formların bu araştırmada kullanılabileceği kararlaştırılmıştır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, anketin A Formu hem kadınlara hem erkeklere, B Formu yalnız kadınlara, C Formu da yalnız erkeklere verilmiştir. Buradaki amaç, anketin A Formundan elde edilen verilerle, deneklerin kendi özel durumlarını yansıtan B ya da C Formlarından elde edilen verileri karşılaştırabilmektir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Anketler deneklere araştırmacı tarafından bireysel olarak uygulanmıştır. Anketleri uygulamadan önce deneklerle bireysel görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerde araştırmacı kendisini tanıtmış ve araştırmanın amacını açıklayarak deneklerden katkılarını istemiştir. Deneklerden anketi uygulamak üzere randevu alınmış, belirlenen gün ve saatte anket formları deneklere uygulanmıştır. Deneklerden özellikle yönergeleri titizlikle okumaları, anketlere içlerinden geldiği gibi yanıt vermeleri, bilgi edinme formunu eksiksiz doldurmaları istenmiştir.

Anketler yaklaşık olarak 25-30 dakikada cevaplandırılabilmektedir. Bazı denekler tarafından biraz yorucu bulunmuşsa da, anketler bir oturumda uygulanmış ve

araştırmacı tarafından geri toplanmıştır. Anketlerin tüm deneklere uygulanması iki buçuk aylık bir sürede tamamlanmış ve tamamı değerlendirmeye alınmıştır.

Anketlerle toplanan veriler frekans ve yüzde olarak düzenlenmiş, seçeneklere ilişkin sıralamaların cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla Sperman Sıra Farkları Korelasyonu hesaplanmıştır. Hesaplanan korelasyon katsayılarının .05 düzeyinde anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Hesaplamalarda SPSSWIN paket programından yararlanılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

1. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının En Önemli Nedenleriyle İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere (N=90), kadınların ev dışında çalışmalarının en önemli (birincil) nedeni sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.

TABLO 1

Kadınların Genel Olarak Ev Dışında Çalışmalarının En Önemli Nedeni Hangisidir

Ev dışında çalışma nedenleri	Kadın			Erkek			Toplam		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Aile bütçesine katkı	13	28.9	2	16	35.6	1	29	32.2	1
Ekonomik bağıml.	15	33.3	1	12	26.7	3	27	30.0	2
Beceri ve uzmanlık	10	22.2	3	13	28.9	2	23	25.6	3
Geçim sağlamak	4	8.9	4	2	4.4	4	6	6.7	4
Yeteneklerin körel.	2	4.4	5	0	0	7	2	2.2	5.5
Çocukların eğitimi	0	0	7	1	2.2	5.5	1	1.1	7
Diğer	1	2.2	6	1	2.2	5.5	2	2.2	5.5
Toplam	45	99.9		45	100		90	100	

Tablo 1 'de görüldüğü gibi, sırasıyla, aile bütçesine katkıda bulunmak (%32.2), kadının ekonomik bağımsızlığını kazanmak istemesi (%30) ve kadınların almış oldukları eğitim, bilgi, beceri ve uzmanlıklarını değerlendirme istekleri (%25.6) kadınların ev dışında çalışmalarının ilk üç nedeni olarak sıralanmaktadır.

Çalışma nedenlerine ilişkin frekanslar dikkate alınarak, hem kadınlara hem de erkeklere göre ayrı ayrı olmak üzere, kadınların ev dışında çalışma nedenlerine ilişkin sıralama yapılmıştır. Kadınların ev dışında çalışma nedenleri konusunda kadın ve erkek deneklerin verilerine dayanılarak yapılan bu iki sıralama arasında anlamlı bir korelasyon bulunmuştur ($\rho = .77$ ve $p > .05$). Bu bulguya dayanarak, kadınların ev dışında çalışma nedenleri konusunda kadın deneklerle erkek deneklerin görüşleri arasında benzerlik olduğu söylenebilir.

Araştırmada kadın deneklere ev dışında çalışıyor olmalarının en önemli nedeni, erkek deneklere ise kendi eşlerinin ev dışında çalışıyor olmalarının en önemli nedeni sorulmuş, bu sorularla elde edilen veriler Tablo 2'de gösterilmiştir.

TABLO 2

Ev Dışında Çalışmanızın / Eşinizin Ev Dışında Çalışmasının En Önemli Nedeni Nedir?

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Beceri ve Uzmanlık	13	28.9	2	20	44.4	1
Aile Bütçesine katkı	12	26.7	3	14	31.1	2
Ekonomik Bağıms.	15	33.3	1	1	2.2	7
Geçim sağlamak	2	4.4	4,5	4	8.9	3
Yeteneklerin körel.	2	4.4	4,5	0	0	8
Çocukların eğitimi	1	2.2	6,5	2	4.4	5
Evde can sıkıntısı	0	0	8	2	4.4	5
Diğer	1	2.2	6,5	1	4.4	5
Toplam	45	100		45	99.8	

Tablo 2'de görüldüğü gibi, çalışma nedenlerine ilişkin olarak kadın ve erkek deneklerden elde edilen verilere göre yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .18$; $p < .05$). Diğer bir deyişle, bu iki sıralama birbirinden farklıdır.

Tablo 2'de görüldüğü gibi erkek deneklerin %44.4'ü, kendi eşlerinin ev dışında çalışmasının en önemli nedeni olarak, "eşinin beceri ve uzmanlığını değerlendirme isteği"ni belirtmiştir. Buna karşılık kadın deneklerin çalışma nedenleri arasında bu %28.9 ile ikinci sırada yer almaktadır. Kadın deneklerin, kendilerinin ev dışında çalışıyor olmalarının nedenleri arasında ilk sırada "ekonomik bağımsızlık kazanma isteği" yer almaktadır. Oysa erkekler bu durumdan habersiz görünmektedirler .

2. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Nasıl Karşılandıklarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, kadınların ev dışında çalışmalarının erkekler tarafından nasıl karşılandığı sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 3'de gösterilmiştir.

TABLO 3

Erkekler Genel Olarak Kadınların Ev Dışında Çalışmasını Nasıl Karşılamaktadırlar?

	Kadın			Erkek			Toplam		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Ekonomik zor.	33	73.3	1	29	64.4	1	62	68.9	1
Karışmazlar	6	13.3	2	7	15.6	2	13	14.4	2
İstemezler	4	8.9	3	4	8.9	4	8	8.9	3
Teşvik ederler	2	4.4	4	5	11.1	3	7	7.8	4
Toplam	45	99.9		45	99.9		90	100	

Tablo 3'de görüldüğü gibi, erkekler eşlerinin ev dışında çalışmalarını nasıl karşılamaktadırlar sorusuna kadınların % 73' ü erkeklerin de % 64.4' ekonomik zorunluluk nedeniyle eşlerinin ev dışında çalışmasını onayladıkları şeklinde cevap vermişlerdir. İkinci sırada, "eşlerinin çalışmalarına karışmazlar" (%13.3 ; % 15.6), üçüncü

sırada "eşlerinin çalışmasını istemezler" (%8.9), "dördüncü ve son sırada ise "eşlerinin çalışmasını teşvik ederler" (%4.4; % 11.1) cevapları yer almaktadır. Burada dikkati çeken , deneklerin %11.1' inin "erkekler eşlerinin çalışmalarını teşvik ederler" demiş olmasıdır. Bu durum erkeklerin aslında eşlerinin çalışmasını pek de istemedikleri, buna karşın bazı zorunluluklar nedeniyle onayladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Erkekler eşlerinin ev dışında çalışmalarını nasıl karşılamaktadırlar sorusu ile kadın ve erkek deneklerden elde edilen verilere dayanılarak yapılan sıralamalar farklılaşmaktadır. Zira bu iki sıralama arasındaki korelasyon da anlamlıdır ($\rho = .80$; $p < .05$). Tablo 3'de de görüldüğü gibi bu farklılık, 3. ve 4. sıradaki nedenlerin kadınlarda ve erkeklerde yer değiştirmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Daha açık bir deyişle, kadınlar, erkeklerin eşlerinin ev dışında çalışmalarını istemediklerini düşünürken; erkekler eşlerini teşvik ettiklerini düşünmektedirler.

Araştırmada, kadın deneklere "eşiniz sizin çalışmanızı nasıl karşılıyor ?" sorusu; erkek deneklere de "eşinizin ev dışında çalışmasını nasıl karşılıyorsunuz ?" sorusu sorulmuş, bu sorularla elde edilen veriler Tablo 4'de gösterilmiştir.

TABLO 4

Eşiniz Ev Dışında Çalışmanızı Nasıl Karşılıyor ? /

Eşinizin Ev Dışında Çalışmasını Nasıl Karşılıyorsunuz ?

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Ekonomik zorunluluk nedeniyle onay	35	77,8	1	16	35,6	2
Karışmazlar	5	11,1	2	9	20,0	3
Teşvik ederler	4	8,9	3	17	37,7	1
İstemezler	1	2,2	4	3	6,7	4
Toplam	45	100		45	100	

Tablo 4'de görüldüğü gibi, "eşiniz ev dışında çalışmanızı nasıl karşılıyor" sorusuna, kadınlar ilk sırada (%77.8) "ekonomik zorunluluk nedeniyle eşleri tarafından onaylandıkları" cevabını vermişlerdir. Bunu sırasıyla "karışmaz" (%11.1), "teşvik eder" (%8.9) ve ""istemez" (%2.2) cevapları izlemektedir. Oysa erkekler ilk sırada eşlerini ev dışında çalışmaya "teşvik ettiklerini" (%37.7) belirtmişlerdir. Bunu sırasıyla "ekonomik zorunluluk nedeniyle onaylama" (%35.6), "karışmama" (%20.0) ve "istememe" (%6.7) cevapları izlemektedir. Bu iki sıralama arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .40$ ve $p < .05$). Başka bir ifadeyle, kadınların büyük bir bölümü (%77.8) eşlerinin kendilerini (ev dışında çalışmalarını) ekonomik zorunluluklar nedeniyle onayladıklarını, bir bölümü hiç karışmadığını (%11.1), daha küçük bir bölümü de teşvik ettiğini (%8.9) düşünmektedir. Oysa erkeklerin büyük bir bölümü eşlerini çalışmaya teşvik ettiklerini (%37.7), ekonomik zorunluluklar nedeniyle onayladıklarını (%35.6) ya da hiç karışmadıklarını (%20) belirtmişlerdir. Bu bulgular, çalışan kadınların ve eşleri ev dışında çalışan erkeklerin bu konudaki görüşleri arasında ciddi farklılıklar olduğunu göstermektedir.

3. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Ev İşlerini Aksatıp Aksatmadığıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, kadınların ev dışında çalışmalarının evdeki işleri aksatıp aksatmadığı sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 5'de gösterilmiştir.

TABLO 5

Kadınların Ev Dışında Çalışmaları Ev İşlerini Aksatır mı?

	Kadın			Erkek			Toplam		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Kısmen	29	64.4	1	26	57.8	1	55	61.1	1
Evet	6	13.3	3	13	28.9	2	19	21.1	2
Hayır	10	22.2	2	6	13.3	3	16	17.8	3
Toplam	45	99.9		45	100		90	100	

Tablo 5'de görüldüğü gibi, genel olarak kadınların % 64.4' ü, erkeklerin % 57,8' i, kadınların ev dışında çalışmalarının ev işlerini kısmen aksattığı görüşünü ilk sırada belirtmişlerdir. Erkeklerin %28.9 ' u ev işlerinin aksadığı görüşüne ikinci sırada, aksamadığı görüşüne de (% 13.3) üçüncü sırada yer vermişlerdir. Oysa ev işlerinin aksamadığı görüşüne kadın denekler (% 22.2) ikinci sırada, aksadığı görüşüne ise üçüncü sırada yer vermişlerdir. Bu konuda kadınlar ve erkekler arasındaki sıralama değişmektedir ve bu iki sıralama arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .50$ ve $p < .05$). Diğer bir deyişle, erkekler kadının ev dışında çalışmasının ev işlerini aksattığını düşünürken (% 28.9 ile bu seçenek ikinci sırada yer alırken), kadınlar bu görüşe üçüncü sırada yer vererek (%13.3) ev dışında çalışmanın ev işlerini aksatmadığını düşünmektedirler. Bu bulgu, Yögevin öne sürdüğü "çalışan kadınların geleneksel işlev ve yükümlülüklerinden vazgeçmeksizin bir rol genişlemesine katlanmakta oldukları" görüşünün, bu araştırmada elde edilen verilerle de desteklendiği biçiminde yorumlanabilir.

Kadın deneklere "ev dışında çalışmanız ev işlerinin aksamasına yol açıyor mu ?" sorusu; erkek deneklere ise "eşinizin ev dışında çalışması ev işlerinin aksamasına yol açıyor mu ?" sorusu yöneltilmiştir. Bu sorularla elde edilen veriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

TABLO 6

**Ev Dışında Çalışmanız Ev İşlerinizin Aksamasına Yol Açıyor mu ? /
Eşinizin Ev Dışında Çalışması Ev İşlerinizin Aksamasına Yol Açıyor mu ?**

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Kısmen	24	53.3	1	26	57.8	1
Hayır	16	35.6	2	13	28.9	2
Evet	5	11.1	3	6	13.3	3
TOPLAM	45	100		45	100	

Tablo 6'da görüldüğü gibi, çalışan kadınlarla eşleri ev dışında çalışan erkeklerin bu soruya verdikleri cevaplara dayanılarak yapılan sıralama aynıdır. Diğer bir deyişle, hem kadınlar hem de erkekler bu soruya sırasıyla "kısmen", "hayır" ve "evet" cevabı vermişlerdir. Eşinin ev dışında çalışmasının ev işlerinin aksamasına yol açtığını belirten erkeklerin oranı ile (% 13.3), ev dışında çalışmasının ev işlerinin aksamasına yol açtığını belirten kadınların oranı (%11.1) hemen hemen aynıdır. Ancak, eşinin ev dışında çalışmasının ev işlerinin aksamasına yol açmadığını belirten erkeklerin oranı (% 28.9), ev dışında çalışmasının ev işlerinin aksamasına yol açmadığını belirten kadınların oranından (%35.6) daha düşüktür. Bu bulgu da, çalışan kadınların geleneksel işlev ve yükümlülüklerinden vazgeçemediklerinin diğer bir göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

Genel olarak kadının ev dışında çalışmasının ev işlerinin aksamasına yol açacağını düşünen erkeklerin oranı (%28.9), eşi çalıştığı için ev işlerinin aksadığını belirten erkeklerin oranından (%13.3) yüksektir. Deyim yerindeyse, erkekler adeta "kadının çalışması ev işlerini aksatır ama benim eşim çalışıyor olmasına karşın ev işlerini aksatmıyor" der gibidir. Kadın denekler için de benzer bir durum söz konusudur. Zira genel olarak kadının çalışması ev işlerini aksatır mı sorusuna "hayır" diyen kadınların oranı %22.2 iken; çalışıyor olmasının ev işlerinin aksamasına yol açmayacağını düşünen kadınların oranı %35.6'dır.

4. Çalışan Kadınların Eşlerinin, Ev İşlerinde Onlara Yardım Edip Etmedikleriyle İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, her iki eşin de çalıştığı ailelerde kocaların ev işlerine yardım edip etmedikleri sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 7'de gösterilmiştir.

TABLO 7

Çalışan Kadınların Eşleri, Ev İşlerinde Onlara Yardımcı Oluyorlar mı ?

	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kısmen	29	64.4	29	64.4	58	64.4
Evet	10	22.2	12	26.7	22	24.4
Hayır	6	13.3	4	8.9	10	11.1
Toplam	45	99.9	55	100	90	99.9

Tablo 7'de görüldüğü gibi, deneklerin %64.4'ü erkeklerin ev işlerinde eşlerine kısmen yardım ettiği görüşünü ilk sırada, yardım ettikleri görüşünü ikinci sırada (% 22.2 ; % 26.7) ve yardım etmedikleri görüşünü de üçüncü sırada belirtmişlerdir . Bu konuda kadınlarla erkeklerin verdikleri cevaplar arasındaki benzerlik (sıralamanın aynı olması) dikkati çekmektedir.

Kadın deneklere bu kez kendi eşlerinin ev işlerine yardım edip etmediği; erkek deneklere de " eşlerine ev işlerinde yardım edip etmedikleri" sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 8'de gösterilmiştir.

TABLO 8

Eşiniz Ev İşlerinde Size Yardım Ediyor mu ? /
Eşinize Ev İşlerinde Yardım Ediyor musunuz ?

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Kısmen	28	62,2	1	23	51,1	1
Evet	12	26,7	2	17	37,8	2
Hayır	5	11,1	3	5	11,1	3
TOPLAM	45	100		45	100	

Tablo 8'de görüldüğü gibi kadınların büyük bir çoğunluğu, eşlerinin ev işlerinde kendilerine "kısmen" yardım ettiğini (%62.2) belirtmiştir. Bu soruya "evet" cevabı veren kadınların oranı (%26.7), eşlerinin ev işlerinde kendilerine yardım etmediğini belirtenlerin ("hayır" cevabı verenlerin) oranı ise %11.1'dir.

Erkek deneklerin de %51.1'i, eşlerine ev işlerinde "kısmen" yardım ettiklerini belirtmiştir. Eşlerine ev işlerinde yardım ettiklerini belirten erkeklerin oranı %37.8; yardım etmediklerini belirtenlerin oranı da -kadın deneklerde olduğu gibi- %11.1'dir.

Bu konuda kadınlarla erkeklerin sıralamaları aynıdır ve bu bulgu Tablo 7 ile de tutarlıdır. Buna göre hem erkeklerin hem de çalışan kadınların eşlerinin, ev işlerine "kısmen" yardım ettikleri görülmektedir. Ayrıca ev işlerinde eşlerine yardımcı olmadıklarını belirten erkeklerin oranının az olması (%8.9;%11.1) dikkat ve bu yönüyle oldukça önemli bir bulgudur. Bu bulgu başka araştırmacılar tarafından başka ülkelerde yapılan araştırmaların sonuçlarıyla da tutarlıdır (Maret ve Finlay, 1984; Spence ve Helmrich, 1985; Yögev, 1992; Gülüm, 1983).

5. Çalışan Kadınların Eşlerinin En Çok Hangi İşlerde Onlara Yardımcı Olduklarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, genel olarak erkeklerin eşlerine hangi işlerde yardım ettikleri sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 9'da gösterilmiştir.

TABLO 9

Genel Olarak Erkeklerin Eşlerine Yardım Ettiği İşler

	Kadın			Erkek			Toplam		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Alış verişte	26	57.8	1	23	51.1	1	49	54.4	1
Mutfakta	10	22.2	2	6	13.3	3	16	17.8	2
Çocuk bakımında	6	13.3	3	4	8.9	5	10	11.1	3
Temizlikte	2	4.4	4	6	13.3	3	8	8.9	4
Diğer	1	2.2	5	6	13.3	3	7	7.7	5
Toplam	45	99.9		45	99.9		90	99.9	

Tablo 9'da da görüldüğü gibi çalışan kadınların eşleri onlara en çok alış verişi işlerinde yardımcı olmaktadır (%57.8; % 51.1). Kadın denekler için ikinci sırada mutfak işleri (% 22.2) , üçüncü sırada çocuk bakımı (% 13.3) gelmektedir. Oysa erkekler için ikinci sırada hem mutfak hem de temizlik işleri gelmektedir. Diğer seçeneği de aynı yüzde oranıyla yine ikinci sırada belirtilmiştir. Bulgulardan da anlaşıldığı üzere hem erkekler hem de kadınlar, en çok yardım edilen iş olarak "alış verişi" seçeneği üzerinde görüş birliğindedirler. Bu konuda kadınlardan ve erkeklerden elde edilen verilere dayanılarak yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .45$; $p < .05$). Bu bulgu, erkeklerin eşlerine en çok hangi işte yardım ettikleri konusundaki görüşleriyle , kadınların aynı konudaki görüşlerinin farklı olduğunu göstermektedir.

Kadın deneklere eşlerinin en çok hangi işlerde kendilerine yardımcı olmayı kabul ettikleri; erkek deneklere de eşlerine en çok hangi işlerde yardımcı olmayı kabul ettikleri sorulmuştur. Bu sorularla elde edilen veriler Tablo 10'da gösterilmiştir.

TABLO 10

Eşiniz En Çok Hangi İşlerde Size Yardımcı Oluyor ? /

Eşinize En Çok Hangi İşlerde Yardımcı Oluyorsunuz?

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Alış veriş işlerinde	24	53,3	1	23	51,1	1
Mutfakta	8	17,8	2	4	8,9	4
Çocuk bakımında	5	11,1	3	3	6,7	5
Temizlik işlerinde	1	2,2	5	5	11,1	3
Diğer	7	15,6	4	10	22,2	2
Toplam	45	100		45	100	

Tablo 10'da görüldüğü gibi kadınlar en çok alış veriş işlerinde eşlerinin kendilerine yardımcı olmayı kabul ettiklerini (%53.3), erkekler de yine en çok alış veriş işlerinde eşlerine yardımcı olmayı kabul ettiklerini (%51.1) belirtmişlerdir. Ancak kocalarının yardım ettiği ya da erkeklerin eşlerine yardım etmeyi kabul ettikleri diğer işlerin sıralaması farklılaşmaktadır. Zira bu iki sıralama arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .20$ ve $p < .05$). Kadın denekler eşlerinin kendilerine ikinci sırada mutfak işlerinde yardımcı olmayı kabul ettiklerini (%17.8) belirtmişlerdir. Fakat eşlerine mutfak işlerinde yardım etmeyi kabul ettiklerini belirten erkeklerin oranı %8.9'la 4. sırada yer almaktadır. Benzer bir bulgu, temizlik işlerinde de söz konusudur. Erkeklerin %11.1'i eşlerine temizlik işlerinde yardımcı olmayı kabul ettiklerini (3. sırada) belirtirken, kadınların yalnızca %2.2'si (1 kişi) eşlerinin temizlik işlerinde kendilerine yardımcı olmayı (5. sırada)

kabul ettiklerini belirtmiştir. Bu bulgular, hangi işlerin mutfak işi, hangi işlerin temizlik işi olduğu konusunda erkeklerle kadınlar arasında görüş birliği olmadığına göstergesi olabilir. Diğer bir deyişle, kadınların mutfak işleri olarak gördükleri işlerin bir bölümünü erkekler mutfak işleri olarak görmüyor olabilirler. Erkeklerin temizlik işi olarak gördükleri bazı işleri de kadınlar temizlik işi olarak görmüyor olabilirler.

6- Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının En Olumlu Yönüyle İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, kadınların ev dışında çalışmalarının en olumlu yönünün ne olduğu sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 11'de gösterilmiştir.

TABLO 11

Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının En Olumlu Yönü Nedir ?

	Kadın			Erkek			Toplam		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Aile bütçesine katkıda bulunması	9	20	2	19	42.2	1	28	31.1	1
Aile sorumluluklarını paylaşması	16	35.6	1	11	24.4	2	27	30	2
Haklarını kullanması	6	13.3	3.5	3	6.7	4.5	9	10	3.5
Kendini geliştirme ve ihtiyacı duyması	6	13.3	3.5	3	6.7	4.5	9	10	3.5
Beceri ve direncini ...	3	6.7	5.5	5	11.1	3	8	8.9	5
Aile birliğinin güçlenmesi	3	6.7	5.5	1	2.2	7.5	4	4.4	6
Ev işlerini daha iyi ...	2	4.4	7	1	2.2	7.5	3	3.3	7
Çocuklarına daha olumlu eğitim vermesi	0	0	8.5	1	2.2	7.5	1	1.1	8.5
Diğer	0	0	8.5	1	2.2	7.5	1	1.1	8.5
Toplam	45	100		45	100		90	100	

Kadınların ev dışında çalışmalarının en olumlu yönü konusunda gelen yanıtlara bakıldığında, kadınlarla erkeklerin görüşlerinin ilk iki seçenekte yoğunlaştığı görülmektedir. Kadınlar " aile sorumluluklarını paylaşma" görüşünü birinci sırada (% 35.6), " aile bütçesine katkı sağlama" görüşünü ikinci sırada (%20) belirtirken erkekler bunun tam tersi bir sıralama yapmışlardır.

Kadının ev dışında çalışmasının en olumlu yönü konusunda kadınlardan ve erkeklerden elde edilen verilere dayanılarak yapılan sıralamalar (ilk iki seçenek dışında) arasındaki korelasyon anlamlı değildir ($\rho = .85$ ve $p > .05$). Bu bulgu, kadının ev dışında çalışmasının olumlu yönleri konusunda kadınlarla erkeklerin benzer görüşlere sahip oldukları anlamına gelir.

Burada dikkat çeken nokta, genel olarak hem kadınların hem de erkeklerin kadının ev dışında çalışmasının en olumlu yönü olarak "aile bütçesine katkı sağlamayı" ilk sırada düşünmeleridir.

Kadın deneklere kendilerinin ev dışında çalışıyor olmalarının en olumlu yönünün ne olduğu, erkek deneklere de eşinin ev dışında çalışmasının en olumlu yönünün ne olduğu sorulmuş; bu sorularla elde edilen veriler Tablo 12'de gösterilmiştir.

TABLO 12

Ev Dışında Çalışmanızın /

Eşinizin Ev Dışında Çalışmasının En Olumlu Yönü Nedir?

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Beceri ve direncini....	12	26.7	1	15	33.3	1
Aile bütçesine katkı	9	20.0	2.5	12	26.7	2
Haklarını kullanması	9	20.0	2.5	4	8.9	4
Aile Sorumlulukların paylaş.	4	8,9	5	5	11.1	3
Kendini geliştirme ve...	5	11.1	4	3	6.7	5.5
Aile birliğinin güçlenmesi	3	6.7	6.5	3	6.7	5.5
Çocukların daha olumlu eğitim vermesi	3	6.7	6.5	1	2.2	7.3
Ev işlerini daha iyi.....	0	0	8.5	1	2.2	7.3
Diğer	0	0	8.5	1	2.2	7.3
Toplam	45	100		45	100	

Tablo 12'de görüldüğü gibi kadınların ev dışında çalışmalarının en olumlu yönü konusundaki yanıtlara bakıldığında, hem çalışan kadınların hem de eşi çalışan erkeklerin "kadının çalışmasının onun beceri ve direncini arttırdığı" görüşüne ilk sırada yer verdikleri görülmektedir. Aile bütçesine katkı sağlanması, haklarını kullanması ve koruması seçeneklerinin de kadının ev dışında çalışmasının en olumlu yönleri olarak belirginlik kazandığı söylenebilir.

7- Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının En Olumsuz Yönüyle İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, kadının ev dışında çalışmasının en olumsuz yönünün ne olduğu sorusu sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 13'de gösterilmiştir.

TABLO 13

Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının En Olumsuz Yönü Nedir?

	Kadın			Erkek			Toplam		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Gereğinden fazla yorulması, yıpranması	20	44.4	1	18	40.0	1	38	42.2	1
Çocuklarına daha az zaman ayırması	13	28.9	2	15	33.3	2	28	31.1	2
Eşiyle daha az ilgilenmesi	3	6.7	3.5	1	2.2	7.5	4	4.4	5
Ev işleriyle pek ilgilenmemesi	2	4.4	6	3	6.7	3.5	5	5.6	4
Ailenin sosyal ilişkileri ...	0	0	8.5	2	4.4	5.5	2	2.2	8
Sinirli ve geçimsiz biri haline gelmesi	2	4.4	6	0	0	9	2	2.2	8
İşyerindeki sıkıntısını eve yansıtmaması	3	6.7	3.5	3	6.7	3.5	6	6.7	3
Aile birliğinin zayıflaması	0	0	8.5	2	4.4	5.5	2	2.2	8
Diğer	2	4.4	6	1	2.2	7.5	3	3.3	6
Toplam	45	100		45	100		90	100	

Kadınların ev dışında çalışmalarının en olumsuz yönü nedir ? sorusuna kadın ve erkek denekler(%44.4; %40.0) kadının gereğinden fazla yorulması ve yıpranması görüşüne ilk sırada yer vermişlerdir. İkinci sırada ise, çocuklarına daha az zaman ayırması (%31.1) yanıtı yer almaktadır. Hem kadınların hem de erkeklerin ilk iki sırada aynı olumsuzluklara işaret etmeleri ilginçtir. Ancak, kadınların ve erkeklerin verilerine dayanılarak yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .55$ ve $p < .05$). Bu bulgu, kadınlarla erkeklerin kadının ev dışında çalışmasının en olumsuz yönü konusunda aynı düşüncüyü paylaşmadıklarını göstermektedir.

Kadın deneklere "ev dışında çalışmanızın en olumsuz yönü nedir?" sorusu; erkek deneklere de "eşinizin ev dışında çalışmasının en olumsuz yönü nedir?" sorusu sorulmuş ve bu sorularla elde edilen veriler Tablo 14'de gösterilmiştir.

TABLO 14

Ev Dışında Çalışmanızın /

Eşinizin Ev Dışında Çalışmasının En Olumsuz Yönü Nedir?

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Gereğinden fazla yorulup yıpranması	16	35.6	1.5	24	53.3	1
Çocuklarına daha az zaman ayırması	16	35.6	1.5	13	28.9	2
İş sıkıntılarını eve yansıtması	4	6.7	4	3	6.7	3
Ev işleriyle pek ilgilememesi	3	6.7	4	2	4.4	4
Aile birliğin zayıflaması	1	2.2	7	1	2.2	6
Eşiyle daha az ilgilenmesi	0	0	8	1	2.2	6
Sinirli ve geçimsiz bir haline gelmesi	2	4.4	6	1	2.2	6
Diğer	3	6.7	4	0	0	8
Toplam	45	100		45	100	

Yukarıda belirtilen sorularla kadınlar ve erkeklerden elde edilen verilere dayanılarak yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlı değildir ($\rho = .57$ ve $P > .05$). Bu bulgu, ev dışında çalışmanın olumsuzluklarının, kadınlar ve eşleri tarafından farklı şekillerde görüldüğü anlamına gelir.

Tablo 14'de görüldüğü üzere kadınlar, ev dışında çalışmalarının en olumsuz yönü olarak hem gereğinden fazla yorulup yıprandıklarını (%35.6), hem de çocuklarına daha az zaman ayırdıklarını (%35.6) ilk iki sırada belirtmişlerdir. Erkek deneklerin yanıtlarına bakıldığında ise, eşlerinin ev dışında çalışmalarının, onların gereğinden fazla yorulup yıprandıkları görüşüne ilk sırada (%53.3), çocuklarına daha az zaman ayırdıkları görüşüne ise ikinci sırada yer verdikleri görülmektedir. Burada dikkatı çeken nokta, erkek deneklerin yarıdan fazlasının, eşinin yorulup yıprandığını düşünmesidir. Oysa aynı düşünceyi kadınların sadece %35.6'sı benimsemektedir. Bu bulgu, kadınlarla erkeklerin kadının ev dışında çalışmasının sonuçları konusunda farklı düşündüklerini göstermektedir.

8- Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Aile Mutluluklarına Nasıl Yansıdığıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, kadının ev dışında çalışmasının aile mutluluğuna nasıl yansıdığı sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 15'de gösterilmiştir.

TABLO 15

Kadınların Ev Dışında Çalışmaları, Aile Mutluluklarına Nasıl Yansır?

	Kadın			Erkek			Toplam	
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%
Aile mutluluğunu etkilemez	28	62.2	1	29	64.4	1	57	63.3
Aile mutluluğunu artırır	14	31.1	2	9	20	2	23	25.6
Aile mutluluğunu azaltır	3	6.7	3	7	15.6	3	10	11.1
Toplam	45	100		45	100		90	100

Tablo 15'de de görüldüğü gibi, kadının ev dışında çalışması aile mutluluğunu "etkilemez" diyenlerin oranı %62.2; % 64.4 ile birinci sırada, aile mutluluğunu "arttırır" diyenlerin oranı %31.1; %20.0 ile ikinci sırada ve aile mutluluğunu "azaltır" diyenlerin oranı ise %6.7 ; % 15.6'ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Kadınlarla erkekler arasında, kadının ev dışında çalışmasının aile mutluluğuna nasıl yansıdığıyla ilgili sıralamanın aynı olması dikkat çekicidir. Öte yandan kadının ev dışında çalışmasının aile mutluluğunu azalttığı görüşünü belirten kadınların oranı %6.7 iken, aynı görüşü belirten erkeklerin oranı %15.6'dır. Bu bulgu, kadının çalışmasının aile mutluluğunu azalttığı görüşünün erkekler tarafından daha fazla benimsendiği şeklinde yorumlanabilir.

Kadın deneklere "ev dışında çalışıyor olmanız aile mutluluğunuza nasıl yansımaktadır ?"; erkek deneklere ise "eşinizin ev dışında çalışması aile mutluluğunuza nasıl yansımaktadır ?" sorusu sorulmuş, bu sorulara elde edilen veriler Tablo 16'da gösterilmiştir.

TABLO 16

Ev Dışında Çalışmanız / Eşinizin Ev Dışında Çalışması

Aile Mutluluğunuza Nasıl Yansımaktadır?

	KADIN			ERKEK		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Etkilememektedir	27	60,0	1	25	55,6	1
Artırmaktadır	16	35,6	2	13	28,9	2
Azaltmaktadır	2	4,4	3	7	15,6	3
TOPLAM	45	100		45	100	

Tablo 16'da görüldüğü gibi hem çalışan kadınların hem de eşi çalışan erkeklerin, kadının ev dışında çalışmasının aile mutluluğuna nasıl yansıdığıyla ilgili sıralamaları aynıdır. Buna göre kadınlar ve erkekler, sırasıyla, kadının ev dışında çalışmasının aile mutluluğunu "etkilemediği" görüşünü ilk sırada (%60 ve %55.6), aile mutluluğunu "arttırdığı" görüşünü ikinci sırada (%35.6 ve %28.9) ve aile mutluluğunu "azalttığı" görüşünü ise üçüncü sırada (%4.4 ve %15.6) belirtmişlerdir.

Elde edilen bu veriler Tablo 15 ile de tutarlı görünmektedir. Özellikle erkek deneklerin hem kendi eşlerinin hem de genelde kadınların çalışmalarının aile mutluluğunu azalttığı görüşünü aynı oranda (%15.6) belirtmiş olmaları ilginçtir.

Bazı araştırmalar eşin (erkeğin) ev işlerine katılma derecesi ile aile mutluluğu arasında bir paralellik olduğunu vurgulamaktadır (Yogev ve Brett, 1985; Stoltz - Loike, 1992). Yani erkek ev dışında çalışan eşine (karısına) ev işlerinde ne kadar yardım ediyorsa aile mutluluğu da o oranda artmaktadır. Bunun tersi de doğrudur. Konuya bu açıdan yaklaşıldığında Tablo 8'deki verileri tekrar incelemekte yarar vardır. Tablo 8'de hem erkekler hem de kadınlar ev işlerine erkeklerin "kısmen" katıldıkları görüşüne birinci sırada, "katıldıkları" görüşüne ikinci sırada ve "katılmadıkları" görüşüne ise üçüncü sırada yer vermişlerdir. Bu sıralama kadın denekler için de geçerlidir.

Tablo 8 ile Tablo 16'daki veriler karşılaştırıldığında bir benzerlik olduğu görülmektedir. Buna göre her iki tablodaki veriler şöyle yorumlanabilir: Ev işlerine kısmen katıldıklarını belirten erkeklerin, kadının ev dışında çalışmasının aile mutluluğunu "etkelemediği" görüşünü; ev işlerine katıldıklarını belirten erkeklerin aile mutluluğunu "arttırdığı" görüşünü ve ev işlerine katılmayan erkeklerin ise aile mutluluğunu "azalttığı" görüşünü benimsemekte oldukları söylenebilir.

9- Çocukların Annelerinin Ev Dışında Çalışmalarını Nasıl Karşıladıklarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, çocuklar kadınların ev dışında çalışmalarını nasıl karşılar ? sorusu sorulmuş ve bu soruyla elde edilen veriler Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17'de de görüldüğü gibi, bu soruyla elde edilen verilere dayanılarak yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .32$ ve $p < .05$). Bu bulgu, erkeklerle kadınlar arasında bu konudaki görüş farklılığını yansıtmaktadır.

TABLO 17

Çocuklar, Annelerinin Ev Dışında Çalışmalarını Nasıl Karşılıyor ?

	Kadın			Erkek			Toplam		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Rahatsızlık duymazlar	14	31.1	2	16	35.6	1.5	30	33,3	1
Tedirgin olurlar	17	37.8	1	12	26.7	3	29	32,2	2
Şikayetçi olurlar	8	17.8	3	16	35.6	1.5	24	26,7	3
Memnun olurlar	5	11.1	4	0	0	4	5	5,6	4
Toplam	45	100		45	100		90	100	

Kadınlarla erkeklerin yanıtlarına bakıldığında, kadın denekler ilk sırada çocukların, annelerinin ev dışında çalışmalarından dolayı tedirgin olduklarını (%37.8), ikinci sırada rahatsızlık duymadıklarını (%31.1), üçüncü sırada şikayetçi olduklarını (%17.8) ve dördüncü sırada da memnun olduklarını (%11.1) belirttikleri görülmektedir. Oysa erkek deneklerin %35'i çocuklarının annelerinin ev dışında çalışmasından hem rahatsızlık duyduklarını hem de şikayetçi olduklarını, %26.7'si ise tedirgin olduklarını belirtmişlerdir.

Erkeklerin, çocukların annelerinin çalışmasından memnun oldukları seçeneğini hiç işaretlememiş olmaları oldukça ilginç bir bulgudur. Diğer bir deyişle erkekler, eşlerinin ev dışında çalışmalarından çocuklarının rahatsızlık duymadığını ama memnun da olmadığını düşünmektedir. Kadınların da küçük bir bölümünün (%11.1) çocuklarının ev dışında çalışmalarından memnun olduklarını ifade etmiş olmaları, aslında onların da büyük bir bölümünün erkeklerle aynı düşünceyi paylaştıklarını göstermektedir.

Kadınlara "çocuklarınız ev dışında çalışmanızı nasıl karşılamaktadır?", erkeklere de "çocuklarınız eşinizin ev dışında çalışmasını nasıl karşılamaktadır?" soruları sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 18'de gösterilmiştir.

TABLO 18

**Çocuklarınız Ev Dışında Çalışmanızı/
Eşinizin Ev Dışında Çalışmasını Nasıl Karşılamaktadırlar?**

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Rahatsızlık duymuyorlar	18	40.0	1	14	31.1	2
Tedirgin oluyorlar	13	28.9	2	15	33.3	1
Şikayetçi oluyorlar	8	17.8	3	12	26.7	3
Memnun oluyorlar	5	11.1	4	1	2.2	5
Diğer	1	2.2	5	3	6.7	4
Toplam	45	100		45	100	

Erkeklerle kadınların verilerine dayanılarak yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .80$ ve $p < .05$). Bu bulgu, kadınlarla erkeklerin, çocuklarının bu konudaki görüşlerini farklı değerlendirdikleri anlamına gelir.

Çocukların, annelerinin ev dışında çalışmalarını nasıl karşıladıklarıyla ilgili yanıtlara bakıldığında kadın deneklerin, ilk sırada "rahatsızlık duymuyorlar" (%40.0), ikinci sırada "tedirgin olmuyorlar" (%28.9), üçüncü sırada "şikayetçi oluyorlar" (%17.8) ve dördüncü sırada ise "memnun oluyorlar" (%11.1) seçeneklerine yer verdikleri görülmektedir. Oysa erkek denekler aynı soru için ilk sırada "tedirgin oluyorlar" (%33.3), ikinci sırada "rahatsızlık duymuyorlar" (%31.1) ve üçüncü sırada ise "şikayetçi oluyorlar" seçeneklerini işaretlemişlerdir.

Ayrıca Tablo 18'de olduğu gibi yalnızca 1 erkek denegin, annelerinin çalışmasından çocukların memnun olduğunu ifade etmiş olması dikkate değer bir bulgudur. Diğer bir değişle erkekler, hem kendi çocuklarının hem de genelde bütün çocukların annelerinin çalışmalarından memnun olmadıklarını ama rahatsızlık ta duymadıklarını düşünmektedirler.

Burada önemli bir diğer bulgu ise, kadın deneklerin de çok az bir bölümünün (%11.1) hem kendi çocuklarının hem de genelde bütün çocukların "annelerinin ev dışında çalışmalarından memnun olduklarını" ifade etmeleridir.

10- Ev Dışında Çalışan Kadınların Ev Dışında Çalışmaktan Memnun Olup-Olmadıklarıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, ev dışında çalışan kadınların ev dışında çalışıyor olmalarından memnun olup olmadıkları sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 19'da gösterilmiştir.

TABLO 19

Ev Dışında Çalışan Kadınlar, Ev Dışında Çalışıyor Olmalarından Memnun mudurlar?

	Kadın			Erkek			Toplam		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Evet	27	60.0	1	16	35.6	2	43	47,8	1.5
Kısmen	18	40.0	2	25	55.5	1	43	47,8	1.5
Hayır	0	0	3	4	8.9	3	4	4,4	3
Toplam	45	100		45	100		90	100	

Kadınların ev dışında çalışmaktan memnun olup olmadıklarıyla ilgili olarak, Kadınlarla erkeklerin sıralamaları arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .50$ ve $p < .05$). Bu bulgu, kadınların ev dışında çalışmaktan memnun olup olmadıkları konusunda

kadınlarla erkeklerin farklı düşündüklerini göstermektedir. Kadın denekler, kadınların ev dışında çalışmaktan "memnun" olduklarını (%60) ilk sırada belirtmişlerdir. Oysa erkek denekler ilk sırada "kısmen memnun" (%55.5) olduklarını belirtmişlerdir. Erkek denekler için ilk sırada yer alan kadınların ev dışında çalışıyor olmaktan "kısmen memnun" oldukları seçeneği, kadın denekler için ikinci sırada yer almaktadır. Ayrıca kadınların "hayır" seçeneğini hiç işaretlememiş olmaları da ilginçtir ve bu, kadınların çalışmaktan şikayetçi olmadıklarını göstermektedir.

Kadınlara "ev dışında çalışıyor olmaktan memnun musunuz ?", erkeklere de "eşiniz ev dışında çalışıyor olmaktan memnun mu?" soruları sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 20'de gösterilmiştir.

TABLO 20

**Ev Dışında Çalışıyor Olmaktan /
Eşiniz Ev Dışında Çalışıyor Olmaktan Memnun mu?**

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Evet	34	75,6	1	23	51,1	1
Kısmen	9	20,0	2	19	42,2	2
Hayır	2	4,4	3	3	6,7	3
Toplam	45	100		45	100	

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı gibi kadınların büyük bir bölümü (%75.6) ev dışında çalışmaktan oldukça "memnun", %20.0'si "kısmen" memnundur. Kadınların çok küçük bir bölümü (%4.4) ev dışında çalışmaktan memnun olmadığını belirtmiştir. Eşiniz ev dışında çalışmaktan memnun mu sorusuna erkeklerin verdikleri yanıtlar da kadın deneklerin yanıtlarına benzemektedir. Diğer bir deyişle erkekler de eşlerinin ev dışında çalışmaktan oldukça "memnun" oldukları seçeneğine birinci sırada (%51.1), "kısmen"

memnun oldukları seçeneğine ikinci (%42.2) sırada ve "memnun olmadıkları" seçeneğine ise üçüncü sırada (%6.7) yer vermişlerdir.

Bununla birlikte, çalışmaktan memnun olduğunu belirten kadınların oranı (%76.5), eşinin çalışmaktan memnun olduğunu belirten erkeklerin oranından (%51.1) yüksektir. Bu bulgu, ev dışında çalışan kadınların, eşlerinin düşündüğünden daha fazla mutlu oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu diğer araştırma sonuçlarıyla da tutarlıdır (Parasuraman ve ark., 1989).

Bu verileri Tablo 19'daki verilerle karşılaştırdığımızda, kadınların yanıtlarında - sıralama açısından- tutarlılık olduğu, ancak erkeklerin yanıtlarında farklılık olduğu görülmektedir. Zira genelde kadınların ev dışında çalışmaktan memnun olduklarını belirten erkeklerin oranı %35.6 iken, kendi eşinin ev dışında çalışmaktan memnun olduğunu belirten erkeklerin oranı %51.1'dir. Erkek deneklere göre kendi eşleri ev dışında çalışan diğer kadınlara göre daha fazla memnundur.

11- Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Ruh Sağlıklarına Nasıl Yansıdığıyla İlgili Bulgular ve Yorum

Deneklere, kadının ev dışında çalışıyor olması, onun ruh sağlığına nasıl yansıdığı sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 21'de gösterilmiştir.

TABLO 21

Kadınların Ev Dışında Çalışmaları , Onların Ruh Sağlıklarına Nasıl Yansır?

	Kadın			Erkek			Toplam	
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%
Olumlu yönde yansır	25	55.6	1	18	40	1	43	47,8
Etkilemez	12	26.7	2	12	26.7	3	24	26,7
Olumsuz yönde yansır	8	17.8	3	15	33.3	2	23	25,5
Toplam	45	100		45	100		90	100

Kadınlara ve erkeklere göre, kadınların ev dışında çalışmalarının ruh sağlıklarına nasıl yansıdığı konusundaki sıralama değişmektedir ($\rho = .50$ ve $P < .05$). Örneğin kadın deneklere göre ev dışında çalışan kadınların ruh sağlıklarının etkilenmediği görüşü ikinci sırada (%26.7) yer alırken, erkek deneklere göre ikinci sırada olumsuz yönde etkilendiği görüşü (%33.3) yer almaktadır. Burada kadın ve erkek deneklerin kadınların ev dışında çalışmalarının onların ruh sağlıklarını olumlu yönde etkilediği görüşünü ilk sırada belirtmeleri ilginçtir ve bu konuda her iki grubun da aynı görüşü paylaştıkları görülmektedir.

Araştırmada kadın deneklere ev dışında çalışan bir kadın olarak ev dışında çalışmanın kendi ruh sağlığına nasıl yansıdığı, erkek deneklere de eşlerinin ruh sağlığına nasıl yansıdığı sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 22'de gösterilmiştir.

TABLO 22

Ev Dışında Çalışıyor Olmanız Ruh Sağlığınıza / Eşinizin Ev Dışında Çalışıyor Olması Onun Ruh Sağlığına Nasıl Yansımaktadır?

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Olumlu yönde yansır	20	44.4	1	18	40.0	1
Etkilemez	15	33.3	2	15	33.3	2
Olumsuz yönde yansır	10	22.2	3	12	26.7	3
Toplam	45	100		45	100	

Tablo 22'deki sıramaların aynı oluşundan da anlaşılacağı gibi, kadınlar kendi çalışmalarının, erkekler ise eşlerinin ev dışında çalışmalarının ruh sağlığına nasıl yansıdığı konusunda benzer düşünceleri paylaşmaktadırlar. Kadınların ev dışında çalışması ruh sağlığına "olumlu yönde yansır" seçeneği birinci sırada, "etkilemez" seçeneği %33.3 - her iki grupta da aynı yüzde ile - ikinci sırada ve "olumsuz yönde yansıdığı görüşü ise üçüncü sırada yer almaktadır.

Elde edilen bulgulara dikkat çeken bir diğer nokta kadınlarla erkeklerin sıralamalarının aynı olması kadar oranlarının da birbirlerine çok yakın olmasıdır. Özellikle kadının ev dışında çalışmasının onun ruh sağlığını "etkilemediği" görüşü her iki grupta da aynı oranda ifade edilmiştir. Bu da kadınlarla erkeklerin bu konu hakkında hemen hemen aynı görüşleri paylaştıklarını göstermektedir.

Daha önce verilen Tablo 21'de, erkeklerin, genelde kadınların ev dışında çalışmaları onların ruh sağlığına "olumsuz yönde yansıdığı" görüşünü -kadınlardan farklı olarak- ikinci sırada belirttikleri görülmektedir. Oysa Tablo 22'de görüldüğü gibi, aynı seçeneği kendi eşleri için üçüncü sırada belirtmişlerdir. Bu bulgu ile erkekler, "benim eşimin çalışması onun ruh sağlığını olumsuz yönde pek etkilemez ama genelde kadınların ev dışında çalışmaları onların ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir" der gibidirler.

12. Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Onların Beden Sağlıklarına Nasıl Yansıdığı Konusundaki Bulgular ve Yorum

Deneklere, kadınların ev dışında çalışmalarının onların beden sağlıklarına nasıl yansıdığı sorulmuş, elde edilen veriler Tablo 23'de gösterilmiştir.

TABLO 23

Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Onların Beden Sağlıklarına Nasıl Yansımaktadır?

	Kadın			Erkek			Toplam	
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%
Olumsuz yönde yansır	6	13.3	3	25	55.6	1	43	47.8
Olumlu yönde yansır	21	46.7	1	12	26.7	2	33	36.7
Etkilemez	18	40.0	2	8	17.8	3	14	15.6
Toplam	45	100		45	100		90	100

Tablo 23'de görüldüğü gibi, kadınlarla erkekler arasında, kadınların ev dışında çalışmalarının onların beden sağlıklarına nasıl yansıdığına ilişkin sıralama değişmektedir ($\rho = .50$ ve $p < .05$). Örneğin kadınlara göre "olumlu yönde yansır" seçeneği (%55.6) ilk sırada iken, erkek deneklere göre ilk sırada "olumsuz yönde yansır" seçeneği (%47.8) bulunmaktadır. Oysa kadın denekler için "olumsuz yönde yansır" seçeneği üçüncü sırada yer almaktadır. Erkek denekler için üçüncü sırada yer alan "etkilemez" görüşü ise kadın deneklerde ikinci sırada yer almıştır. Bu bulgular, kadınların ev dışında çalışmalarının onların beden sağlıklarına nasıl yansıdığı konusunda kadınlarla erkeklerin farklı düşüncelere sahip olduklarına işaret etmektedir.

Kadın deneklere "ev dışında çalışıyor olmanız beden sağlığınıza nasıl yansımaktadır?"; erkek deneklere ise "eşinizin ev dışında çalışıyor olması onun beden sağlığına nasıl yansımaktadır?" soruları sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 24'de gösterilmiştir.

TABLO 24

Ev Dışında Çalışmanız Beden Sağlığınıza /Eşinizin Ev Dışında Çalışması Onun Beden Sağlığına Nasıl Yansımaktadır.

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Olumsuz yönde yansır	21	46.7	1	21	46.7	1
Olumlu yönde yansır	15	33.3	2	12	26.7	2.5
Etkilemez	9	20.0	3	12	26.7	2.5
Toplam	45	100		45	100	

Tablo 24'de de görüldüğü gibi, kadının ev dışında çalışmasının beden sağlığına nasıl yansıdığıyla ilgili soruya gelen yanıtlara bakıldığında "olumsuz yönde yansıdığı"

görüşü hem kadınlar hem de erkekler için birinci sırada (%46.7) yer almaktadır. Kadın denekler ikinci sırada "olumlu yönde yansır" görüşünü (%33.3) üçüncü sırada ise "etkilemez" görüşünü (%20.0) belirtmişlerdir. Oysa erkekler "olumlu yönde yansır" ve "etkilemez" seçeneklerini aynı oranda (%26.7) ifade etmişlerdir. Burada kadın deneklerle erkek deneklerin, kadının ev dışında çalışmasının onun beden sağlığını olumsuz yönde etkilediği görüşünde birleşmeleri dikkate değer bir bulgudur. Erkeklerin eşlerine ev işlerinde daha fazla yardımcı olmaya başlamalarının arkasında bu tür bir düşüncenin olduğu söylenebilir. Ayrıca kadınların kendi beden sağlıklarının olumsuz yönde etkilendiğini ilk sırada belirtmeleri, eşlerinin artan yardımına karşın, ev içi sorumlulukların büyük bölümünün hala kadınlara sırtında olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bir önceki soru ile elde edilen verilerle (Tablo 23) karşılaştırıldığında, bu bulgu ilginç bir farklılığı da ortaya koymaktadır : Kadınlar, ev dışında çalışmanın genelde kadının beden sağlığına olumlu şekilde yansıdığını, ama özelde kendi beden sağlığına olumsuz şekilde yansıdığını söyler gibidirler.

13- Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının , Onların Toplumsal İlişkilerinin Sıklığına ve Niteliğine Nasıl Yansıdığı Konusundaki Bulgular ve Yorum

Deneklere, kadının ev dışında çalışıyor olmasının, onun toplumsal ilişkilerinin sıklığına ve niteliğine nasıl yansıdığı sorulmuş ve elde edilen veriler Tablo 25'de gösterilmiştir.

Tablo 25'de görüldüğü gibi, kadınların ev dışında çalışmalarının onların toplumsal ilişkilerinin sıklığına ve niteliğine nasıl yansıdığıyla ilgili ilk görüş, çalışan kadınların "çok sayıda toplumsal ilişkiye girdikleri ve ilişkilerinin derinleştiği" (%43.3); ikincisi ise çalışan kadınların "çok sayıda toplumsal ilişkiye girdikleri ve ilişkilerinin yüzeyselleştiği" (% 32.2) görüşüdür.

TABLO 25

Genel Olarak, Kadınların Ev Dışında Çalışmalarının Onların Toplumsal İlişkilerinin Sıklığına ve Niteliğine Nasıl Yansımaktadır?

	Kadın			Erkek			Toplam	
	f	%	Sıra	f	%	Sıra	f	%
Çok sayıda derin ilişki	23	51.1	1	16	35.6	2	39	43.3
Çok sayıda yüzeysel ilişki	12	26.7	2	17	37.8	1	29	32.2
Etkilemez	5	11.1	3	4	8.9	4	9	10.0
Az sayıda yüzeysel ilişki	4	8.9	4	4	8.9	4	8	8.9
Az sayıda derin ilişki	1	2.2	5	4	8.9	4	5	5.6
Toplam	45	99.9		45	100		90	100

Kadınlarla erkeklerin sıralamaları arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .78$ ve $p .05$). Diğer bir deyişle, kadınlarla erkeklerin bu konudaki görüşleri farklıdır. Örneğin kadın denekler çalışan kadınların "çok sayıda toplumsal ilişkiye girdikleri ve ilişkilerinin derinleştiği" şeklindeki görüşü ilk sırada belirtirken, erkek denekler bu görüşü ikinci sırada belirtmişlerdir. Erkek denekler, çalışan kadınların "daha çok sayıda toplumsal ilişkiye girdikleri ve ilişkilerinin yüzeyselleştiği" şeklindeki görüşe ilk sırada yer verirken, kadın denekler aynı görüşe ikinci sırada yer vermişlerdir. Elde edilen bulgular, kadınlarla erkeklerin bu konuda farklı düşündüklerini göstermektedir.

Kadınlara, ev dışında çalışıyor olmanız toplumsal ilişkilerinizin sıklığına ve niteliğine; erkeklere de eşinizin ev dışında çalışıyor olması onun toplumsal ilişkilerinin sıklığına ve niteliğine nasıl yansımaktadır?" sorusu sorulmuş, bu sorularla elde edilen veriler Tablo 26'da gösterilmiştir.

TABLO 26

Ev Dışında Çalışmanız Toplumsal İlişkilerinizin Sıklığına ve Niteliğine /Eşinizin Ev Dışında Çalışması Onun Toplumsal İlişkilerinin Sıklığına ve Niteliğine Nasıl Yansımaktadır?

	Kadın			Erkek		
	f	%	Sıra	f	%	Sıra
Çok sayıda derin ilişki	18	40.0	1	12	26.7	1.5
Çok sayıda yüzeysel ilişki	15	33.3	2	12	26.7	1.5
Az sayıda yüzeysel ilişki	6	13.3	3	6	13.3	5
Etkilemez	5	11.1	4	8	17.8	3
Az sayıda ve derin ilişki	1	2.2	5	7	15.6	4
Toplam	45	100		45	100	

Kadının ev dışında çalışmasının onun toplumsal ilişkilerinin sıklığına ve niteliğine nasıl yansıdığı konusundaki verilere bakıldığında, kadınlarla erkeklerin farklı bir sıralama yaptıkları görülmektedir ($\rho = .66$ ve $p < .05$). Buna göre kadın denekler ev dışında çalışmalarının "çok sayıda ve derin ilişkilere" neden olduğunu birinci sırada (%40.0), "çok sayıda ve yüzeysel ilişkilere" neden olduğunu ikinci sırada (%33.3), "az sayıda ve yüzeysel ilişkilere" neden olduğunu üçüncü sırada (%11.1) ve "etkilemediği" görüşünü ise dördüncü sırada belirtmişlerdir. Oysa erkek denekler kendi eşleriyle ilgili olarak "çok sayıda ve derin ilişkiler" ile "çok sayıda ve yüzeysel ilişkiler" seçeneğine ilk iki sırada (%26.7), "etkilemez" seçeneğine üçüncü sırada (%17.8), "az sayıda ve derin ilişkiler" seçeneğine dördüncü sırada (%15.6) ve "az sayıda yüzeysel ilişkiler seçeneğine ise beşinci sırada (%13.3) yer vermişlerdir.

Elde edilen bulgulara bakıldığında kadınların %40'ı ev dışında çalışmalarından dolayı çok sayıda ve derin toplumsal ilişkilere girdiklerini, %33.3'ü ise yine çok sayıda ama yüzeysel ilişkilere girdiklerini düşünmektedirler.

Erkek deneklerin yanıtlarına bakıldığında onların da - ilk iki seçenek açısından - kadın deneklerle aynı görüşleri paylaştıkları görülmektedir. Diğer bir deyişle erkekler de, eşlerinin ev dışında çalışmalarından dolayı daha çok sayıda ve derin toplumsal ilişkiler ile daha çok sayıda ve yüzeysel ilişkilere girdiklerini aynı oranla (%26.7) ilk sırada belirtmişlerdir. Bunun dışında diğer seçenekler sıralama açısından kadınlarda olduğu gibi net bir görünüm vermemektedirler. Bu durum hem kadınların hem de erkeklerin, çalışan kadınların sayıca daha fazla toplumsal ilişkilere girdikleri konusunda görüş birliği içinde olmalarına karşın ilişkilerin nitelikleri (yüzeysel ilişki - derin ilişki) konusunda farklı görüşleri benimsedikleri şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM IV

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER

Özet

Toplum tarafından kadınlardan ve erkeklerden beklenen davranış örüntüleri cinsiyet rolleri olarak adlandırılmaktadır. Cinsiyet rollerini etkileyen faktörler içinde en önemlisi cinsel kalıpyargılardır. Cinsel kalıpyargılar, kadınların ve erkeklerin hangi davranışları göstereceği, nasıl bir görünüme ve kişiliğe sahip olacakları v.b. hakkında bir takım bilgiler verir. Kadınlarla erkekler yıllarca bu cinsel kalıpyargılar doğrultusunda farklı şekillerde toplumsallaştırılmışlardır.

Kadın ve erkeğin geleneksel toplumsallaştırılma süreci içinde erkekler, daha başat ve aktif olurken, kadınlar daha geri planda ve daha bağımlı olmaktadır. Erkekler aileye kazanç getirecek işlerde çalışmakta, kadınlar ise ev işi yapıp çocuk bakmakta ve görece ekonomik hayatın dışında bulunmaktadır. Fakat toplumsal yapıda meydana gelen bir takım değişme ve gelişmeler (sanayi devrimi, savaşlar, teknolojik inceleme, eğitim olanaklarının artması ve yaygınlaşması) kadınları da ev dışında "ücret" karşılığı çalışmaya yöneltmiştir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar da (özellikle 1970'den sonra) kadınlarla erkekler arasında varsayılan cinsiyet farklılıklarının aslında fazla önemli olmadığını göstermiştir. Başka bir deyişle, her iki cinsiyetten bireylerin de hem kadınsı hem de erkeksi cinsiyet rollerini kendi kişiliklerinde bütünleştirebilecekleri görüşü ileri sürülmüştür.

Kadınların ekonomik hayata girmesi onlar için olumlu olduğu kadar bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir ve bu durum geleneksel cinsiyet rolleri ile aşılacak gibi görünmemektedir. Nitekim bir çok araştırma erkeklerin eşlerini ev işleri konusunda desteklediklerini göstermektedir.

Bu araştırmada, yukarıda anlatılan toplumsal değişme ve gelişmelerden hareketle ülkemizdeki "Çalışan Eşlerin; Kadının ev Dışında Çalışmasıyla, Erkeklerin Ev Dışında

Çalışan Eşleriyle ve Çalışan Kadınların Kendileriyle İlgili Görüşleri'nin neler olduğu betimlenmek istenmiştir.

Araştırmanın genel amacı şu sorulara yanıt aramaktır. 1. Çalışan eşlerin (ev dışında çalışan kadınların ve eşi ev dışında çalışan erkeklerin), genel olarak kadının çalışmasıyla ilgili görüşleri nelerdir ? 2. Erkeklerin ev dışında çalışan kendi eşleriyle ilgili görüşleri nelerdir ? 3. Çalışan kadınların kendileriyle ilgili görüşleri nelerdir?

Bu genel amaç çerçevesinde kadınlara ve erkeklere kadınların çalışma nedenleri, kadınların ev dışında çalışmalarının nasıl karşılandığı, kadının ev dışında çalışmasının ev işlerine etkisi, çalışan kadınların eşlerinin ev işlerine katılmaları, erkeklerin eşlerine en çok hangi işte yardımcı oldukları, kadının ev dışında çalışmasının en olumlu ve en olumsuz yönü, kadının ev dışında çalışmasının aile mutluluğuna nasıl yansıdığı, çocukların annelerinin ev dışında çalışmalarını nasıl karşıladıkları, ev dışında çalışan kadınların bu durumdan memnunluk derecesi, kadının ev dışında çalışmasının ruh sağlığına ve beden sağlığına nasıl yansıdığı, toplumsal ilişkilerinin nitelik ve sıklığına nasıl yansıdığı hakkında sorular sorulmuştur.

Bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anketle birlikte, deneklerin kimlik bilgileri de (yaş, öğrenim durumu, aylık kazanç, oturulan semt, çocuk sayısı ve yaşları) elde edilmiştir.

Deneklere farklı yönergelerle verilen anketler, üç form olarak düzenlenmiştir. Anketin "Çalışan Eşlerin, Kadının Çalışmasıyla İlgili Görüşleri" adını taşıyan A Formunda 13 madde yer almaktadır. Ve her iki gruba da (kadın-erkek) ortak olarak verilmek üzere hazırlanmıştır (Ek 2). Anketin B Formu yalnız kadınlara verilmek üzere hazırlanmıştır. Deneklerden, çalışan bir kadın olarak, ankette yer alan 13 madde çerçevesinde kendi görüşlerini belirtmeleri istenmektedir (EK 3). Anketin C Formu ise yalnızca erkek deneklere uygulanmak üzere geliştirilmiştir. C formunda deneklerden, ankette yer alan maddeler (13 madde) çerçevesinde, kendi eşlerinin ev dışında çalışmakta oluşu ile ilgili görüşlerini belirtmeleri istenmektedir (EK 4).

Yukarıda da belirtildiği gibi anketin A ve B formu yalnız kadınlara, A ve C formu ise yalnız erkeklere verilmiştir. Buradaki amaç, anketin A formundan elde edilen verilerle, deneklerin kendi özel durumlarını yansıtan B ya da C formlarından elde edilen verileri karşılaştırabilmektir.

Araştırma grubunu, Ankara İl Merkezinde oturan ve eşi ev dışında çalışmakta olan 45 erkek ile, ev dışında çalışmakta olan 45 kadın olmak üzere toplam 90 kişiden oluşmaktadır. Araştırma grubundaki kadınlar ve erkekler, a) en az lise mezunu, b) evli ve en az 1 çocuklu, c) 24 ve daha yukarı yaşta ve d) tam gün çalışan kişilerdir. Deneklerde karı-koca olma şartı aranmamıştır.

Araştırma grubuna olabildiğince farklı meslek gruplarından (doktor, avukat, eczacı, psikolog, teknisyen, yapımcı, müdür, şef, muhasebeci, vb.) kişiler alınmıştır.

Anketler deneklere araştırmacı tarafından ve gereken açıklamalar yapıldıktan sonra bireysel olarak uygulanmıştır. Anketler yaklaşık 25-30 dakikada cevaplandırılmış ve tüm deneklere uygulanması iki buçuk aylık bir sürede tamamlanmıştır. Anketlerin tamamı değerlendirmeye alınmıştır.

Elde edilen veriler öncelikle frekans ve % olarak düzenlenmiştir. Daha sonra kadın ve erkek deneklerin anketteki her bir soruya verdikleri cevaplar kendi içinde sıralanmıştır. Son olarak, kadınların ve erkeklerin verilerine dayanılarak yapılan bu sıralamalar arasındaki korelasyonlar, Sperman Sıra Farkları Korelasyonu ile hesaplanmıştır. Bu işlemler için SPSS WIN Paket programından yararlanılmıştır.

SONUÇ

Bu araştırmanın bulguları sırayla aşağıda belirtilmiştir.

1. Genel olarak kadınların ev dışında çalışmalarının en önemli nedeni konusunda erkek denekler ilk sırada "aile bütçesine katkı sağlamayı" (%35.6), ikinci sırada kadının "beceri ve uzmanlığını değerlendirme isteğini" (%28.9) ve üçüncü sırada "ekonomik bağımsızlık kazanmayı" (%26.7) belirtmişlerdir.

Erkekler kendi eşlerinin çalışma nedeni için ise ilk sırada "beceri ve uzmanlıklarını değerlendirme isteğini" (%44.4), ikinci sırada aile bütçesine katkı sağlamayı" (%31.1) belirtmişlerdir. Erkek denekler kendi eşleri için ise, "ekonomik bağımsızlık kazanma seçeneğine hemen hemen hiç yer vermemişlerdir (%2.2).

Aynı konuda kadın denekler genelde ev dışında çalışan kadınlarla ilgili olarak "ekonomik bağımsızlık kazanmayı" ilk sırada (%33.3), "aile bütçesine katkı sağlamayı" ikinci sırada (%28.9), "beceri ve uzmanlıklarını değerlendirme isteği"ni de üçüncü sırada (%22.2) belirtmişlerdir.

Genelde kadınların ev dışında çalışma nedenlerine ilişkin kadın ve erkek deneklerin ilk iki sıralaması arasındaki korelasyon anlamlı bulunmamıştır ($\rho = .77$; $p > .05$).

Kadın denekler özelde kendi çalışmalarıyla ilgili olarak, ilk sırada yine "ekonomik bağımsızlık kazanmayı" (%33.3), ikinci sırada "beceri ve uzmanlıklarını değerlendirme isteğini" (%28.9), üçüncü sırada da "aile bütçesine katkı sağlamayı" (%26.7) belirtmişlerdir. Zaten çalışma nedenlerine ilişkin olarak her iki gruptan elde edilen verilere göre yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon da anlamlı bulunmuştur ($\rho = .18$; $p < .05$).

2. Erkeklerin genel olarak kadınların ev dışında çalışmalarını nasıl karşıladıkları konusunda erkek denekler; "ekonomik zorunluluk nedeniyle onaylarlar" seçeneğine ilk sırada (%64.4), kadınların ev dışında çalışmalarına "hiç karışmazlar" seçeneğine de ikinci sırada (% 15.6) yer vermişlerdir".

Erkekler aynı konuda kendi eşleri için ise "çalışmaya teşvik ederler" seçeneğine ilk sırada (%37.7), "ekonomik zorunluluk nedeniyle onaylarlar" seçeneğine ikinci sırada (%35.6) ve eşlerinin çalışmalarına "hiç karışmazlar" seçeneğine üçüncü sırada (% 20) yer vermişlerdir.

Cinsiyet farklılığı açısından kadın deneklerin yanıtlarına bakıldığında çok az bir yüzde farklılığıyla erkeklerle aynı sıralamayı yaptıkları görülmektedir (ekonomik zorunluluk nedeniyle onaylarlar %73.3; hiç karışmazlar %13.3). Kendi çalışmalarıyla ilgili olarak ise, kadınların çok büyük bir bölümü (%77.8), ev dışında çalışmalarını eşlerinin "ekonomik zorunluluk nedeniyle onayladıklarını" düşünmektedirler.

Yukarıdaki verilerden elde edilen sonuçlara göre, erkeklerin kendi eşleriyle ilgili yaptıkları sıralama ile kadınların kendi eşleriyle ilgili yaptıkları sıralamalar (Tablo 4) arasındaki korelasyonun anlamlı olduğu bulunmuştur ($\rho = .40$; $p < .05$).

3. Erkek denekler, genelde kadınların ev dışında çalışmalarının ev işlerini "kısmen" aksattığı görüşüne ilk sırada (%57.8), ev işlerini "aksattığı" görüşüne ikinci sırada (%13.3) yer vermişlerdir. Erkekler, kendi eşleriyle ilgili olarak da ilk sırada "kısmen" aksattığı görüşünü (%57.8), ikinci sırada "aksattığı" görüşünü belirtmişlerdir (%13.3).

Kadın deneklerin yanıtlarına bakıldığında hem genelde kadınların hem de kendilerinin ev dışında çalışmalarının ev işlerini "kısmen" aksattığı görüşünü ilk sırada (%64.4, %53.3), ev işlerini "aksattığı" görüşüne ikinci sırada (%22.2; %35.6) ve ev işlerini "aksattığı" görüşüne üçüncü sırada (%13.3; %11.1) yer verdikleri görülmektedir.

Yukarıdaki bulgulara bakıldığında kadının ev dışında çalışmasının ev işlerini aksatıp aksatmadığıyla ilgili olarak kadınlar ve erkekler arasındaki sıralamanın farklı

olduğu görülmüş, sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlı bulunmamıştır ($\rho = 0.5$; $p < .05$).

4. Genelde çalışan kadınların eşlerinin ev işlerinde onlara yardımcı olup olmadıklarıyla ilgili olarak erkek deneklerin ilk sırada "kısmen" yardım ettikleri seçeneğine (%64.4) ikinci sırada ev işlerine "yardım ettikleri" seçeneğine (%26.7) ve üçüncü sırada "yardım etmedikleri" seçeneğine (%8.9) yer verdikleri görülmektedir.

Erkeklerin, özelde kendi eşlerine ev işlerinde yardım etme konusunda da yukarıdaki sıralamanın aynısını yaptıkları görülmektedir. Buna göre "kısmen" yardım etme %51.1, "yardım etme" %37.8 ve "yardım etmeme" %11.1 olarak saptanmıştır.

Bu konuda kadın deneklerin yanıtlarına bakıldığında, kadınların hem genelde çalışan kadınların eşlerinin hem de kendi eşlerinin ve işlerine yardım etmeleri konusunda aynı görüşleri belirttikleri görülmektedir. Diğer bir deyişle kadınlar ilk sırada eşlerin (ve kendi eşlerinin) ev işlerine "kısmen" yardım ettiklerini (%64.4;62.2), ikinci sırada "yardım ettiklerini" (%22.2;%26.7) ve üçünü sırada "yardım etmediklerini" belirtmişlerdir.

Bu konuda kadınlarla erkeklerin aynı sıralamayı yaptıkları ve hem erkeklerin hem de çalışan kadınların eşlerinin, ev işlerine daha çok "kısmen" yardım ettikleri görülmüştür.

5. Genel olarak erkeklerin, eşlerine en çok hangi işte yardımcı oldukları konusunda erkek denekler "alışveriş" işlerini %51.1 ile ilk sırada, "mutfak" "temizlik" ve "diğer" işleri aynı yüzde oranıyla (%13.3) ikinci sırada belirtmişlerdir. Çocuk bakımına ise %8.9 ile üçüncü sırada yer vermişlerdir.

Erkekler kendi eşlerine en çok hangi işte yardım ettikleriyle ilgili olarak da yine "alışveriş" işlerini ilk sırada (%51.1), "diğer" işleri ikinci sırada (%22.2) belirtmişlerdir. Çocukların bakımında yardımcı oldukları seçeneğine ise beşinci sırada (%6.7) yer vermişlerdir.

Kadın deneklerin yanıtları incelendiğinde genel olarak çalışan kadınların eşlerinin onlara en çok hangi işte yardımcı olduklarıyla ilgili ilk sırada "alışveriş" işleri (%57.8), ikinci sırada "mutfak" işleri (%22.2) ve üçüncü sırada "çocuk bakımı" yer almaktadır.

Kadınlar özelde kendi eşlerinin de "alışveriş" işlerinde yardımcı olduklarını ilk sırada (%53.3), "mutfak" işlerinde yardımcı olduklarını ikinci sırada (%17.8) belirtmişlerdir. Eşlerinin "diğer" işlerde yardım ettiklerine üçüncü sırada (%15.6), "çocuk bakımında" yardımcı olduklarına ise dördüncü sırada yer vermişlerdir.

Yukarıdaki verilere dayanılarak yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlı bulunmamıştır.

6. Kadınların ev dışında çalışmalarının en olumlu yönü hakkında erkek deneklerin yanıtlarına bakıldığında iki seçeneğin ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlardan kadınların "aile bütçesine katkıda bulunması" seçeneği %42.2 ile ilk sırada, "aile sorumluluklarını paylaşması" seçeneği de %24.4 ile ikinci sırada yer almaktadır.

Erkekler kendi eşlerinin çalışmalarının en olumlu yönü konusunda ise ilk sırada kadının "beceri ve direncini arttırması"nı (%33.3), ikinci sırada "aile bütçesine katkı sağlaması"nı (%26.7) belirtmişlerdir. Aile sorumluluklarını paylaşmaları seçeneğine %11.1 ile üçüncü sırada yer vermişlerdir.

Aynı konuda kadın deneklerin yanıtları incelendiğinde, "aile sorumluluklarını paylaşma" seçeneğinin ilk sırada (%35.6), "aile bütçesine katkıda bulunma" seçeneğinin ikinci sırada (%20.20), kadının "haklarını kullanması ve koruması" seçeneği de %13.3 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Kadınlar ev dışında çalışmalarının en olumlu yönü konusunda kendi eşlerinin, ilk sırada "beceri ve dirençlerini arttırması" seçeneğine (%26.7), "aile bütçesine katkı sağlamak" ile kadının "haklarını kullanması ve koruması" seçeneğine de aynı yüzde oranıyla (%20.0) ikinci sırada yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Bu bulgular genelde kadının ev dışında çalışmasının olumlu yönleri konusunda kadınlarla erkeklerin benzer görüşlere sahip olduklarını göstermektedir ve sıralamalar arasındaki korelasyon da anlamlı bulunmamıştır ($\rho = .85$; $p > .05$).

7. Kadınların ev dışında çalışmalarının en olumsuz yönü konusunda erkek denekler ilk sırada "gereğinden fazla yorulması ve yıpranması" görüşünü (%40.0), ikinci sıradaysa "çocuklarına daha az zaman ayırması" görüşünü ifade etmişlerdir.

Erkeklerin, genel olarak kadınların çalışmalarının en olumsuz yönü hakkında belirttikleri görüşler, özelde kendi eşleri için belirttikleri görüşlerle aynıdır. Buna göre eşlerinin "gereğinden fazla yorulup yıpranması" %53.3 oranıyla birinci sırada, "çocuklarına daha az zaman ayırması" da %28.9 oranıyla ikinci sırada belirtilmiştir. cinsiyetler açısından bakıldığında kadın deneklerin genelde kadınların çalışmalarının en olumsuz yönü konusunda erkeklerle aynı görüşleri paylaştıkları görülmektedir. Kadınlar da ilk sırada "gereğinden fazla yorulup yıpranma" seçeneğine (%44.4), ikinci sırada "çocuklarına daha az zaman ayırma" seçeneğine (%28.9) yer vermişlerdir.

Kadınların ve erkeklerin genelde kadının çalışmasıyla ilgili olarak ilk iki sırada aynı olumsuz düşünceleri belirtmeleri ilginçtir. Fakat, kadınların ve erkeklerin verilerine dayanılarak yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho = .55$; $p < .05$).

Kadın denekler kendi çalışmalarının en olumsuz yönü konusunda, hem gereğinden fazla yorulup yıprandıklarını hem de çocuklarına daha az zaman ayırdıklarını ilk sırada (%35.6) belirtmişlerdir.

Kadınların kendi çalışmaları ve erkeklerin eşlerinin çalışmalarıyla ilgili yaptıkları sıralamalar arasındaki korelasyon anlamlı bulunmamıştır. Buna göre, ev dışında çalışmanın olumsuzlukları kadınlar ve eşleri tarafından farklı şekilde görülmektedir ($\rho = .55$; $p < .05$).

8. Kadınların ev dışında çalışmalarının aile mutluluğuna nasıl yansıdığı konusunda erkek deneklerin %64.4'ü aile mutluluğunu "etkilemediği"ni, %20'si aile mutluluğunu "arttırdığı"nı ve %15.6'sı da aile mutluluğunu "azalttığı"nı belirtmişlerdir.

Erkekler, genelde kadınların çalışmalarının aile mutluluğuna nasıl yansıdığıyla ilgili belirttikleri gömnüşlerini kendi eşleri için de aynı sıralamda belirtmişlerdir ("etkilemez" (%55.6), "arttırır" (%28.9), "azaltır" (%15.6)).

Kadın deneklerin yanıtlarına bakıldığında, hem genelde kadınların çalışmaları hem de özelde kendi çalışmalarının aile mutluluğuna yansması konusunda erkek deneklerle aynı görüşleri paylaştıkları görülmektedir. Buna göre aile mutluluğunu "etkelemez" seçeneği ilk sırada (%62.2;%60.0), "arttırır" seçeneği ikinci sırada (%31.1; %35.6) ve "azaltır" seçeneği üçüncü sırada (%6.7;%4.4) yer almaktadır.

9. Annelerinin ev dışında çalışmalarını çocuklarının nasıl karşıladığı konusunda erkek deneklerin %35.6'sı "rahatsızlık duymazlar" ile "şikayetçi olurlar" seçeneklerini ilk sırada belirtmişlerdir. Bunu % 26.7 ile "tedirgin olurlar" seçeneği izlemektedir.

Erkekler, kendi çocuklarının annelerinin çalışmasını nasıl karşıladığıyla ilgili olarak ise "tedirgin olurlar" seçeneğini ilk sırada (%33.3), "rahatsızlık duymazlar" seçeneğini ikinci sırada (%31.1) ve "şikayetçi olurlar" seçeneğini üçüncü sırada (%26.7) belirtmişlerdir. Erkek deneklerden yalnız bir tanesinin çocuğunun annesinin ev dışında çalışmasından "memnun" olduğunu ifade etmesi oldukça ilginçtir.

Kadınlarla erkeklerden elde edilen verilere dayanılarak yapılan sıralamalar arasındaki korelasyon hem genelde çalışan kadınların çocukları için hem de özelde kendi çocukları için anlamlı bulunmuştur ($\rho=.32$ ve $p<.05$; $\rho=.80$ ve $p<.05$).

Bu konuda kadın deneklerin %37.8'i "tedirgin olurlar" seçeneğini, %31.1'i "rahatsızlık duymazlar" seçeneğini, %17.8'i "şikayetçi olurlar" seçeneğini ve %11.1'i de "memnun olurlar" seçeneğini belirtmişlerdir.

Kadınlar, kendi çocuklarının ev dışında çalışmalarından "rahatsızlık duymadıklarını" ilk sırada (%40.0), "tedirgin olduklarını" ikinci sırada (%28.9), "şikayetçi olduklarını" üçüncü sırada (%17.8) ve "memnun olduklarını" dördüncü sırada (%11.1) ifade etmişlerdir.

10. Erkek denekler, genelde kadınların ev dışında çalışıyor olmaktan memnun olup-olmadıklarıyla ilgili olarak "kısmen memnun" oldukları görüşüne ilk sırada (%55.5), "memnun oldukları" görüşüne ikinci sırada (%35.6) ve "memnun olmadıkları" görüşüne de üçüncü sırada (%8.9) yer vermişlerdir.

Erkekler kendi eşleri için ise, ev dışında çalışmaktan "memnun oldukları" seçeneğini ilk sırada (%51.1), "kısmen memnun" oldukları seçeneğini ikinci sırada (42.2) ve "memnun olmadıkları" seçeneğini üçüncü sırada (%6.7) belirtmişlerdir. Kadınların ev dışında çalışmaktan memnun olup olmadıklarıyla ilgili olarak kadınlarla erkeklerin sıralamaları arasındaki korelasyon anlamlıdır ($\rho=.50; p<.05$). Diğer bir deyişle bu konuda kadınlarla erkekler farklı düşünmektedirler.

Bu konuda kadınların yanıtlarına bakıldığında, kadın denelerin hem genelde çalışan kadınların hem de özelde kendilerinin ev dışında çalışıyor olmaktan "memnun oldukları" görüşüne ilk sırada (%60.0;%75.6), "kısmen memnun" oldukları görüşüne ikinci sırada (%40.0;%20.0) yer verdikleri görülmüştür. Aradaki tek fark kadınlardan %4.4'ünün kendilerinin ev dışında çalışmaktan "memnun olmadıklarını" ifade etmeleridir.

11. Kadının ev dışında çalışıyor olmasının ruh sağlığına nasıl yansıdığı konusunda erkek denekler "olumlu yönde" yansır seçeneğine ilk sırada (%40.0) yer vermişlerdir. Bunu sırasıyla "olumsuz yönde yansır" seçeneği (%33.3) ve "etkilemez" seçeneği (%26.7) izlemektedir.

Erkekler kendi eşleri hakkında da yine "olumsuz yönde" yansır seçeneğini aynı yüzde oranıyla ilk sırada (%40.0) belirtmişlerdir. Bunu "etkilemez" seçeneği (%33.3) ile "olumsuz yönde" yansır seçeneği (%26.7) izlediği görülmektedir.

Kadın deneklerin bu konuda yaptıkları sıralamaya bakıldığında onların da erkeklerde olduğu gibi "olumsuz yönde" yansır seçeneğini ilk sırada (%55.6) belirttikleri görülmektedir. Kadınlar, "etkelemez" seçeneğine ikinci sırada (%26.7) ve "olumsuz yönde" yansır seçeneğine de üçüncü sırada (%17.8) yer vermişlerdir.

Kadınlara ve erkeklere göre, kadınların ev dışında çalışmalarının ruh sağlıklarına nasıl yansıdığı konusundaki sıralama değişmektedir. Nitekim elde edilen korelasyon da anlamlıdır ($\rho=.50; p<.05$)

Kadınlar, özelde kendilerinin ev dışında çalışmalarının ruh sağlıklarına nasıl yansıdığı konusunda genelde çalışan kadınlarla ilgili belirttikleri görüşleri aynı sıralama düzeni ile ifade etmişlerdir. Diğer bir deyişle "olumlu yönde yansır" görüşü ilk sırada (%44.4), "etkelemez" görüşü ikinci sırada (%33.3) ve "olumlu yönde" yansır görüşü üçüncü sırada belirtilmiştir.

12. Kadınların ev dışında çalışmalarının onların beden sağlıklarına "olumsuz yönde" yansır seçeneğine erkek denekler ilk sırada (%55.6), "olumlu yönde" yansır seçeneğine ikinci sırada (%26.7) ve "etkelemez" seçeneğine üçüncü sırada (%17.8) yer vermişlerdir.

Erkek denekler kendi eşleriyle ilgili olarak ise, "olumlu yönde" yansır seçeneğine ilk sırada (%46.7), "olumsuz yönde" yansır seçeneği ile "etkelemez" seçeneğine aynı yüzde oranıyla (%26.7) ikinci sırada yer vermişlerdir.

Kadın deneklerin bu konudaki yanıtları incelendiğinde, "olumlu yönde" yansır seçeneği ilk sırada (%46.7), "etkelemez" seçeneği ikinci sırada (%40.0) ve "olumsuz yönde" seçeneği üçüncü sırada görülmektedir. Kadının ev dışında çalışmasının beden sağlığına nasıl yansıdığıyla ilgili kadınlarla erkeklerin sıralamaları farklılaşmaktadır ($\rho=.50; P<.05$).

Kadınlar kendi beden sağlıkları için ise "olumsuz yönde" yansır seçeneğini ilk sırada (%46.7) belirtmişlerdir. Bunu %33. ile "olumlu yönde" yansır seçeneği, %20.0 ile "etkelemez" seçeneği izlemektedir.

13. Kadının ev dışında çalışıyor olmasının, onun toplumsal ilişkilerinin sıklığına ve niteliğine nasıl yansıdığı hakkında erkek deneklerin yanıtlarına bakıldığında; kadınların "çok sayıda ve yüzeysel ilişkiye girdiklerini belirtenlerin oranının %37.8, "çok sayıda ve derin" ilişkiye girdiklerini belirtenlerin oranının ise %35.6 olduğu görülmektedir.

Erkekler kendi eşlerinin çalışmalarıyla ilgili olarak, "çok sayıda ve derin" ilişkiler ile "çok sayıda ve yüzeysel" ilişkiler seçeneğine %26.7 oranıyla ilk sırada yer vermişlerdir. Bunları sırasıyla %13.3 oranıyla da "az sayıda ve yüzeysel" ilişki seçeneği izlemektedir.

Kadın deneklerin yanıtları incelendiğinde ise genelde çalışan kadınların "çok sayıda ve derin" ilişkiye girdikleri seçeneğini ilk sırada (%51.1), "çok sayıda ve yüzeysel" ilişkiye girdikleri seçeneğini ikinci sırada (%26.7) belirttikleri görülmüştür.

Genel olarak kadınların ev dışında çalışmalarının onların toplumsal ilişkilerinin sıklığına ve niteliğine nasıl yansıdığı konusunda erkeklerle kadınlar farklı düşünmektedirler ($\rho=.78; P<.05$).

Kadınlar kendi çalışmaları konusunda da yukarıdaki görüşleri aynısırada belirtmişlerdir (çok sayıda ve derin ilişki %40.0; çok sayıda ve yüzeysel ilişki %33.3). Bu seçenekleri %13.3'lük oranla "az sayıda ve yüzeysel" ilişki ile %11.1'lik oranla "etkelemez" seçeneği izlemektedir.

Aynı konuda erkeklerin özelde kendi eşleriyle ve kadınların da kendileriyle ilgili sıralamaları farklıdır ($\rho=.66; P<.05$). Diğer bir değişle kadınlarla erkekler bu konuda birbirlerinden farklı düşünmektedirler.

Tüm bu veriler dikkate alındığında, 1. Çalışan kadınların eşlerinin onlara ev işlerine yardım konusunda (hem genel, hem özel anlamda), 2. Kadınların ev dışında çalışmalarının ev işlerinin aksamasına yol açıp açmadığı konusunda (çalışan kadınlar ve eşi çalışan erkekler açısından- özel anlamda-), 3. Kadınların ev dışında çalışmalarının onların ruh sağlıklarına nasıl yansıdığı konusunda (özel anlamda) 4. kadınların ev dışında çalışmaktan memnun olup olmadıkları konusunda (özel anlamda) kadın deneklerle erkek denekler arasında görüş benzerliği olduğu söylenebilir. Oysa diğer konular için belirtilen kadın-erkek görüşlerinde farklılıklar bulunmaktadır.

Öneriler

1. Çalışan eşlerin kadının çalışmasıyla ilgili görüşlerini öğrenmeyi amaçlayan bir araştırmacı aynı ya da benzer bir yöntemle bu araştırmayı yineleyebilir ve her iki araştırma sonuçlarını karşılaştırabilir.
2. Aynı araştırma alt sosyo-ekonomik düzeye sahip erkek ve kadınlar üzerinde yapılabilir. Bu araştırmanın bulguları ile elde edilen bulgular arasındaki farklılık ve tutarlılıklar yeni kanıtlar olabilir.
3. Bu aratırmada kullanılan anket formu geliştirilebilir. Farklı sorular eklenebilir.
4. Bu araştırma tam gün çalışan erkeklerle part-time (yarım gün) çalışan kadınlar üzerinde yapılabilir. Elde edilen veriler karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklar belirlenebilir.
5. Bu araştırma karı-koca olan eşlerle ilgili olarak ve daha büyük bir grup üzerinde yapılabilir.
6. Bu araştırmanın belirli aralıklarla tekrarlanması toplumsal değişimi görmek açısından yararlı olabilir.

ABSTRACT :

This research investigates the opinions of working couples about women's working outside the home, men's opinions about their wives working outside the home and the opinions of working women about themselves in Turkey.

This is a descriptive study. In this study, a questionnaire which is developed by researcher herself and called " Opinions about Women's working outside the home " has been used as a means of collecting data.

The questionnaire which were given to the research groups with different instructions have been arranged in three forms. 13 items take place in the A form of the questionnaire which is entitled " The opinions of working spouses about women's working ". And it has been developed for both groups (husband-wife) in common.

The form B of the questionnaire has been developed only for women as a working wife. The research women's groups were asked to express their own opinions related to the 13 items which take place in the questionnaire. The form C of the questionnaire has been developed only for men. In the form C, the research men's groups were asked to give their opinions about their wives working outside the home in relation with the items (13 items) in the questionnaire.

The research group consisted of 45 husbands whose wives are working outside the home and living in Ankara and 45 wives working outside the home , totally 90 persons. The men and women in the research group are the people who are : a) at least high school graduate , b) married and has at least one child , c) age 24 and older, d) full-time workers. Being partner is not essential for research groups.

The data obtained from the questionnaire have firstly been arranged as frequency and % (percentage). Finally the correlation between sequences has been measured by Sperman Sequence Differences Correlation. It has been made use of SPSS WIN Package-Program for this procedure.

KAYNAKLAR

Abadan Unat, N.(1979). Toplumsal Değişme ve Türk Kadını, **Türk Toplumunda**

Kadın. Ankara:Çağ Yayınları.

Altan, Ö.Z. (1980). **Kadın İşçiler ve Türkiye'de Kadın İşçilerin 1975 Sayılı İş Kanunu ile Korunması.** Eskişehir. E.İT.İ. A. Yayınları

Arat, N.(1992).**Türkiyede Kadın Olgusu.** İstanbul: Say Yayınları.

Archer, J. ve Lloyd, B.(1982). **Sex and Gender.** Suffolk, Bungay: The Caucher Press.

Balkır, A.(1989). Kadınların Kendini Algılaması.**Yayınlanmamış Yüksek Lisans . Tezi.** Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baykal, S.(1988).Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İlgili Kalıpyargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. **Yayınlanmamış Doktora Tezi.** Ankara: H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bircan, İ. (1991). **Kadınların İşsizliği ve İstihdamı.** Ankara: DPT Yayınları.

_____. (1984). **Nüfus Sayımlarına Göre Türkiye'de Kadın İşgücü ve İşsizlik Verileri (1950-1980).** Ankara: DPT Yayınları.

Bird.G.A. ve Bird,G.W.(1985).Determinants of mobility in two-earner families: Does the wife's income count? **Journal of Marriage and the Family.** 47, 753-758.

Bem,S.(1981).Gender Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing. **Psychological Review.** 88, 354-363.

- _____. (1974). The Masurement of Psychological Androgyny. **Journal of Consulting and Clinical Psychology**.42,(2), 155-162.
- _____. (1977). "On the Utility of Alternative Procedures for Assesing Psychological Androgyny". **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 45, 196-205.
- Bronfenbrenner, U.(1960). Freudian Thories of Identification With Their Derivatives. **Child Development**. 31,15-40.
- Broverman, I.K., S.R. Vogel, D.M. Broverman, F.E. Clarkson ve P.S. Rosenkrantz (1972). "Sex role stereotypes: A current appraisal" **Journal of Social Issues**. 28, 59-78.
- Cooke,R.A. ve Rousseau,D.M.(1984). Stress and strain form family roles and work-role expectations. **Journal of Applied Psychlogy**. 69, 252 - 269.
- Coverman, Ş. ve Sheley,J.F.(1986). Changes in men's houswork and child-care time, 1965-1975. **Journal of Marriage and the Family** . 48, 413-422.
- Dönmez, A.(1989). Cinsiyet Roller. **A.Ü. Eğitim Bilimleri Dergisi**. 22, (2), 687-693.
- D.İ.E.(1993). **Türkiye İstatistik Yıllığı**.
- D.P.T.(1993).**Türk Aile Yapısı Araştırması**.
- Freedman, L. J., Sears, O. D. ve Carlsmith, M. J.(1989). **Sosyal Psikoloji** (Çev:Ali Dönmez). İstanbul: Ara Yay.
- Gülüm, N. (1983). **Ev Dışında Çalışan ve Çalışmayan Kadınların Etkinlik Sınırı**. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Gross, R.H. ve Arvey, R.D. (1977). Marital satisfaction, job satisfaction, and task distribution in the homemaker job. **Journal of Vocational Behavior**. 11, 1-13.
- Hall, D. T. (1972). A model of coping with role conflict: The role behavior of college educated women. **Administrative Science Quarterly**. 17, 471-486.
- Hurlack, E. B. (1978). **Child Development**. New York: Mc Graw Hill Inc.
- Spitze, G. (1988). Women's employment and family relations. A Review. **Journal of Marriage and the Family**. 50, 585-619.
- Karasar, N. (1991). **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. Ankara
- Kazgan, G. (1979). Türk Ekonomisinde Kadınların İşgücüne Katılması, Mesleki Dağılımı, Eğitim Düzeyi ve Sosyo-Ekonomik Statüsü, **Türk Toplumunda Kadın**. Ankara: Çağ Yay.
- Kelly, J. A. ve Worell, L. (1976). Parent Behaviors Related to Masculine, Feminine and Androgynous Sex Role Orientations. **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 44, 843-850.
- Maret, E. ve Finlay, B. (1984). The distribution of household labor among women in dual-earner families. **Journal of Marriage And the Family**. 46, 357-364.
- Loike, S.M. (1992). The working family: Helping women balance the roles of wife, mother, and career women. **The Career Development Quarterly**. 40, 245-254.
- Maccoby, E. E. ve Jacklin, C. (1974). **The Psychology of Sex Differences**. Stanford, CA: Stanford University Press.

- Mussen, H .P. ve Distler, L. (1959). Masculinity, Idetification and Father-Son Relationships. **Journal of Abnormal and Social Psychology**. 59, 350-356.
- Razon, N. (1983). **Çalışan Anne ve Çocuk**. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:3091.
- Özbay F. (1982). Türkiye'de Kırsal / Kentsel Kesimde Eğitimin Kadınlar Üzerindeki Etkisi: **Türk Toplumda Kadın (Der.)** Nermin Abadan-Unat. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını.
- Parasuraman, S., Greenhaus, H.J., Rabinowitz, S., Bedeian, A., Mossholder, K.W. (1989). Work and family variables as mediators of the relationship between wives' employment and husbands' well-being. **Academy of Management Journal**. 32, 185-201.
- Shamir, B. (1986). Unemployment and houshold division of labor. **Journal of Marriage and the Family**. 48, 196-206.
- Şirvanlı Özen, D. (1992). Annenin Çalışma Durumu ve Ebeveynin Benimsediği Cinsiyet Rolü Değişkenlerinin Çocuğun Cinsiyet Özelliklerine ilişkin Kalıpyargılarının Gelişimi Üzerindeki Rollerini. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara: H. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Tan, E. M. (1979). **Kadının Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi**. Ankara: T. İş Bankası Kültür Yay.
- Tekeli, Ş. (1982). **Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat**. İstanbul: Birikim Yay.
- Williams, J. K., Suls, J., George, M.A., Susan, M.L. ve Choi, K. W. (1991). Multiple role juggling and daily mood states in working mothers: An experiance sampling study. **Journal of Applied Psychology**. 76, (5), 664-674.

Yogev, S. ve Brett, J. (1985). Perceptions of the division of houswork and child-care and marital satisfaction. **Journal of Marriage and the Family**. 609-616.

Yogev, S. (1981). Do profesional women have egaliterian marital relationships? **Journal of Marriage and the Family**. 43, 865-871.

Zafer, D.,Budak, G. ve Harlak, H. (1991). Çalışan Kadınların Sorunları: Bir Toplumsal Değişme Araştırması. **Aile ve Toplum Dergisi**. 1, (1), 85-91.

EK- 1**BİLGİ EDİNME FORMU**

Adınız Soyadınız :

Yaşınız :

Evlilik Süreniz :

Öğrenim Durumunuz :

Mesleğiniz :

Aylık Geliriniz :

Oturduğunuz Semt :

Çocuk Sayınız ve Yaşları :

EK - 2

"KADININ EV DIŞINDA ÇALIŞMASI" KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLER"

(FORM A)

AÇIKLAMA

Kadının ev dışında çalışması ya da çalışmaması çeşitli tartışmalara konu edilmekte, konuyla ilgili lehte ve alehte çok sayıda iddia ortaya atılmaktadır. Bu konuda sizin ne düşündüğünüzü öğrenmek istiyoruz. Amacımız tek tek bireysel görüşlerin ne olduğunu belirlemek değil, bir grup kadın ve erkeğin ne düşündüğünü belirlemektir. Bu nedenle ankete adınızı yazmanız gerekmez. Bizim için önemli olan şey, ankette yer alan sorulara içtenlikle yanıt vermenizdir. (Lütfen cevaplardan bir tanesini işaretleyiniz).

Ankete katıldığınız ve araştırmamıza katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

1- Size göre kadınların ev dışında çalışmalarının en önemli nedeni hangisidir ?

- ☐ ailenin geçimini sağlamak
- ☐ kadının ekonomik bağımsızlığını kazanmak istemesi
- ☐ aile bütçesine katkıda bulunmak
- ☐ ailenin birikmiş borçlarını ödeyebilmek
- ☐ ev, arsa, araba, ev eşyaları vb. alabilmek
- ☐ çocukların daha iyi eğitim görmelerini sağlayabilmek
- ☐ kadınların almış olduğu eğitimi, edindiği bilgiyi, beceriyi ve uzmanlığı değerlendirme isteği
- ☐ yeteneklerinin körelmemesini istemesi
- ☐ evde canının sıkılması
- ☐ çocuk yetiştirme sorumluluğunu tek başına yüklenmek istememesi
- ☐ diğer (yazınız).....

2- Erkekler, eşlerinin ev dışında çalışmalarını nasıl karşılamaktadırlar ?

- ☐ eşlerinin ev dışında çalışmalarını istemezler
- ☐ ekonomik koşullar nedeniyle eşlerinin ev dışında çalışmalarını isterler
- ☐ hiç karışmazlar
- ☐ ev dışında çalışmalarını teşvik ederler
- ☐ ev dışında çalışmaları gerektiğinde ısrarlıdırlar
- ☐ diğer (yazınız).....

3- Kadınların ev dışında çalışmaları kendi evindeki işleri (ev işlerini) aksatır mı ?

- ☐ Evet
- ☐ Kısmen
- ☐ Hayır

4- Ev dışında çalışan kadınların eşleri, ev işlerinde onlara yardımcı oluyorlar mı ?

- ☐ Evet
- ☐ Kısmen
- ☐ Hayır

5-Çalışan kadınların eşleri, en çok hangi işte onlara yardımcı oluyorlar mı?

- ☐ çocuk bakımında
- ☐ temizlik işlerinde
- ☐ mutfakta
- ☐ alışveriş işlerinde
- ☐ diğer (yazınız).....

6- Kadınların ev dışında çalışmalarının en olumlu yönü aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ aile birliğinin güçlenmesi
- ☐ aile bütçesine katkıda bulunması
- ☐ kadının aile sorumluluklarını paylaşmasını sağlaması
- ☐ kadının ev işlerini daha iyi programlamasına yardımcı olması
- ☐ kadının haklarını kullanmasını ve korumasını kolaylaştırması
- ☐ kadının hayat tecrübesini, beceri ve direncini artırması

- ☐ kadının kendini geliştirme ve yenileme ihtiyacı duyması
- ☐ evde daha uyumlu ve anlayışlı davranması
- ☐ çocuklarına verdiği eğitimin daha olumlu olması
- ☐ diğer (yazınız).....

7- Kadınların ev dışında çalışmalarının en olumsuz yönü aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ aile birliğinin zayıflaması
- ☐ eşiyle daha az ilgilenmesi
- ☐ çocuklarına daha az zaman ayırması
- ☐ ev işleriyle pek ilgilenememesi
- ☐ ailenin sosyal ilişkilerinin zayıflaması
- ☐ kadının iş yerindeki sıkıntılarını eve yansıtması
- ☐ kadının gereğinden fazla yorulması, yıpranması
- ☐ sinirli ve geçimsiz biri haline gelmesi
- ☐ (diğ er).....

8- Kadınların ev dışında çalışmaları, aile mutluluklarına nasıl yansır?

- ☐ aile mutluluğunu artırır
- ☐ aile mutluluğunu etkilemez
- ☐ aile mutluluğunu azaltır

9- Çocuklar, annelerinin ev dışında çalışmalarını nasıl karşılamaktadırlar?

- ☐ bu durumdan memnunlar
- ☐ rahatsızlık duymuyolar
- ☐ tedirgin oluyorlar
- ☐ şikayetçi oluyorlar
- ☐ diğ er (yazınız).....

10- Size göre, ev dışında çalışan kadınlar, ev dışında çalışıyor olmalarından memnun mudurlar ?

() Evet () Kısmen () Hayır

11- Kadınların ev dışında çalışmaları , onların ruh sağlıklarına nasıl yansımaktadır?

- () olumlu yönde yansır
- () etkilemez
- () olumsuz yönde yansır

12- Kadınların ev dışında çalışmaları, onların beden sağlıklarına nasıl yansır?

- () olumlu yönde yansır
- () etkilemez
- () olumsuz yönde yansır, çabuk yıpranır

13- Kadınların ev dışında çalışmaları, onların toplumsal ilişkilerinin sıklığına ve niteliğine nasıl yansır?

- () çalışan kadınlar,daha çok sayıda toplumsal ilişkilere girer ama ilişkileri yüzeysel kalır
- () çalışan kadınlar, daha az sayıda toplumsal ilişkilere girer ve ilişkileri derinleşir
- () çalışan kadınlar, hem daha çok sayıda toplumsal ilişkilere girer hem de ilişkileri daha derinleşir
- () çalışan kadınlar, hem daha az sayıda toplumsal ilişkilere girer hem de ilişkileri yüzeysel kalır
- () çalışan kadınların, toplumsal ilişkilerinin sıklığını ve niteliğini etkilemez

EK-3

**"ÇALIŞAN KADINLARIN KENDİLERİYLE " İLGİLİ GÖRÜŞLERİ
(FORM :B)**

AÇIKLAMA:

Kadının ev dışında çalışması ya da çalışmaması çeşitli tartışmalara konu edilmekte, konuyla ilgili lehte ve alehte çok sayıda iddia ortaya atılmaktadır. Çalışan bir kadın olarak bu konuda sizin ne düşündüğünüzü öğrenmek istiyoruz. Ankete verilen cevaplar bireysel olarak değil, bir grup çalışan kadının görüşü olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle ankete adınızı yazmanız gerekmez. Bizim için önemli olan şey, ankette yer alan sorulara içtenlikle yanıt vermenizdir. (Lütfen cevaplardan bir tanesini işaretleyiniz)

Ankete katıldığınız ve araştırmamıza katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz

1- Ev dışında çalışmanızın en önemli nedeni nedir?

- ☐ ailemin geçimini sağlamak
- ☐ ekonomik bağımsızlığımı kazanmak
- ☐ aile bütçemize katkıda bulunmak
- ☐ ailemin birikmiş borçlarını ödeyebilmek
- ☐ ev, arsa, araba, ev eşyaları vb. alabilmek
- ☐ çocuklarımın daha iyi eğitim görmelerini sağlayabilmek
- ☐ almış olduğum eğitimi, edindiğim bilgiyi, beceriyi ve uzmanlığı değerlendirme isteğim
- ☐ yeteneklerimin körelmemesi için
- ☐ evde canımın sıkılması
- ☐ çocuk yetiştirme sorumluluğunu tek başıma yüklenmek istemeyişim
- ☐ diğer (yazınız).....

2- Eşiniz ev dışında çalışmanızı nasıl karşılıyor?

- ☐ ev dışında çalışmamı istemiyor
- ☐ ekonomik koşullar nedeniyle çalışmamı onaylıyor
- ☐ hiç karışmıyor
- ☐ ev dışında çalışmamı teşvik ediyor
- ☐ ev dışında çalışmam gerektiğinde ısrarlıdır
- ☐ diğer (yazınız)

3- Ev dışında çalışmanız , kendi evinizdeki işlerinizin aksamasına neden oluyor mu?

- ☐ Evet
- ☐ Kısmen
- ☐ Hayır

4- Eşiniz, ev işlerinde size yardım ediyor mu?

- ☐ Evet
- ☐ Kısmen
- ☐ Hayır

5- Eşiniz, en çok hangi işte size yardımcı oluyor?

- ☐ çocuk bakımında
- ☐ mutfakta
- ☐ temizlik işlerinde
- ☐ alış-veriş işlerinde
- ☐ tamirat işlerinde
- ☐ diğer (yazınız)

6- Ev dışında çalışmanızın en olumlu yönü aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ aile birliğimizin güçlenmesi
- ☐ aile bütçemize katkıda bulunmam
- ☐ aile sorumluluklarını paylaşmamı sağlaması
- ☐ ev işlerini daha iyi proklamamı sağlaması
- ☐ haklarımı kullanmamı ve korumamı kolaylaştırması
- ☐ hayat tecrübemi, beceri ve direncimi arttırması
- ☐ kendimi geliştirme ve yenileme ihtiyacımı gidermesi

- ☐ evde daha uyumlu ve anlayışlı davranmamı sağlaması
- ☐ çocuklarıma daha olumlu bir eğitim vermemi sağlaması
- ☐ diğer (yazınız).....

7- Ev dışında çalışmanızın en olumsuz yönü aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ aile birliğimizin zayıflaması
- ☐ eşimle daha az ilgilenmem
- ☐ çocuklarımıza daha az zaman ayırmam
- ☐ ev işleri ile pek ilgilenemem
- ☐ iş yerimdeki sıkıntıları eve yansıtmam
- ☐ gereğinden fazla yorulup,yıpranmam
- ☐ sinirli ve geçimsiz biri haline gelmem
- ☐ diğer (yazınız).....

8- Ev dışında çalışmanız, aile mutluluğunuza nasıl yansımaktadır?

- ☐ aile mutluluğumuzu arttırmaktadır
- ☐ aile mutluluğumuzu etkilememektedir
- ☐ aile mutluluğumuzu azaltmaktadır

9- Çocuğunuz/ çocuklarınız ev dışında çalışmanızı nasıl karşılamaktadır?

- ☐ rahatsızlık duymuyorlar
- ☐ tedirgin oluyorlar
- ☐ şikayetçi oluyorlar
- ☐ memnun oluyorlar
- ☐ diğer (yazınız).....

10- Ev dışında çalışıyor olmaktan dolayı memnun musunuz?

- ☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır

11- Ev dışında çalışmanız ruh sağlığınıza nasıl yansımaktadır?

- ☐ olumlu yönde yansıyor
- ☐ etkilemiyor
- ☐ olumsuz yönde yansıyor

12- Ev dışında çalışmanız beden sağlığınıza nasıl yansımaktadır?

- ☐ olumlu yönde yansıyor
- ☐ etkilemiyor
- ☐ olumsuz yönde yansıyor

13- Ev dışında çalışmanız, toplumsal ilişkilerinizin sıklığına ve niteliğine nasıl yansımaktadır?

- ☐ toplumsal ilişkilerimin sayıca artmasına yol açmakla beraber, ilişkilerimin daha yüzeysel olmasına neden olmaktadır
- ☐ toplumsal ilişkilerimin sayıca azalmasına yol açmakla beraber, ilişkilerimin daha derin olmasına neden olmaktadır
- ☐ hem toplumsal ilişkilerimin sayıca azalmasına yol açmakta, hem de ilişkilerimin daha yüzeysel olmasına neden olmaktadır
- ☐ hem toplumsal ilişkilerimin sayıca artmasına yol açmakta, hem de ilişkilerimin daha derin olmasına neden olmaktadır
- ☐ toplumsal ilişkilerimin sıklığını ve niteliğini etkilememektedir

EK-4

**ERKEKLERİN "EŞLERİNİN EV DIŞINDA ÇALIŞMALARI"
İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ
(FORM:C)**

AÇIKLAMA:

Kadının ev dışında çalışması ya da çalışmaması çeşitli tartışmalara konu edilmekte, konu ile ilgili lehte ve alehte çok sayıda iddia ortaya atılmaktadır.Eşi çalışan bir erkek olarak bu konuda sizin ne düşündüğünüzü merak ediyoruz.Ankete verilen cevaplar, bireysel olarak değil, bir grup eşi çalışan erkeğin görüşü olarak değerlendirilecektir.Bu nedenle ankete adınızı yazmanız gerekmez.Bizim için önemli olan şey, ankette yer alan sorulara içtenlikle cevap vermenizdir. (Lütfen cevaplardan bir tanesini işaretleyiniz.)

Ankete katıldığınız ve araştırmamıza katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

1- Eşinizin ev dışında çalışmasının en önemli nedeni nedir?

- ☐ ailenin geçimini sağlamak
- ☐ aile bütçesine katkıda bulunmak
- ☐ ailenin birikmiş borçlarını ödeyebilmek
- ☐ ev, arsa, araba, ev eşyası vb. alabilmek
- ☐ çocukların daha iyi eğitim görmelerini sağlayabilmek
- ☐ eşimin almış olduğu eğitimi, edindiği bilgiyi, beceriyi ve uzmanlığı değerlendirmek isteği
- ☐ eşimin yeteneklerinin körelmemesi isteği
- ☐ evde canının sıkılması
- ☐ çocuk yetiştirme sorumluluğunu tek başına üstlenmek istememesi
- ☐ diğer (yazınız).....

2- Eşinizin, ev dışında çalışmasını nasıl karşılıyor sunuz?

- ☐ Eşimin ev dışında çalışmasını istemiyorum
- ☐ ekonomik koşullar nedeniyle, eşimin ev dışında çalışmasını istiyorum (onaylıyorum)
- ☐ hiç karışmıyorum
- ☐ ev dışında çalışmasını teşvik ediyorum
- ☐ ev dışında çalışması gerektiğinde ısrarlıyım
- ☐ diğer (yazınız).....

3- Eşinizin ev dışında çalışması, evinizdeki işlerin (ev işlerinin) aksamasına yol açıyor mu?

- ☐ Evet
- ☐ Kısmen
- ☐ Hayır

4- Eşinize ev işlerinde yardımcı oluyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Kısmen
- ☐ Hayır

5- Eşinize en çok hangi işte yardımcı oluyor sunuz?

- ☐ çocuk bakımında
- ☐ temizlik işlerinde
- ☐ mutfakta
- ☐ alış-veriş işlerinde
- ☐ tamirat işlerinde
- ☐ diğer (yazınız).....

6- Eşinizin ev dışında çalışmasının en olumlu yönü aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ aile birliğimizin güçlenmesi
- ☐ aile bütçemize katkıda bulunması
- ☐ eşimin, aile sorumluluklarını daha fazla paylaşmasını sağlaması
- ☐ eşimin, ev işlerini daha iyi programlamasına yardımcı olması
- ☐ eşimin, haklarını daha iyi kullanmasını ve korumasını kolaylaştırması

- ☐ eşimin hayat tecrübesinin, beceri ve direncini arttırması
- ☐ eşimin, kendini geliştirme ve yenileme ihtiyacı duyması
- ☐ eşimin, evde daha uyumlu ve anlayışlı davranması
- ☐ çocuklarımıza verdiği eğitimin daha olumlu olması
- ☐ diğer (yazınız)

7- Eşinizin ev dışında çalışmasının en olumsuz yönü nedir?

- ☐ aile birliğimizin zayıflaması
- ☐ benimle (eşiyle) daha az ilgilenmesi
- ☐ çocuklarımıza daha az zaman ayırması
- ☐ ev işleriyle pek ilgilenmemesi
- ☐ ailemizin sosyal ilişkilerinin zayıflaması
- ☐ eşimin, gereğinden fazla yorulması, yıpranması
- ☐ eşimin, işyerindeki sıkıntılarını eve yansıtmaması
- ☐ eşimin, sinirli ve geçimsiz biri haline gelmesi
- ☐ diğer (yazınız).....

8- Size göre, eşinizin ev dışında çalışması aile mutluluğunuza nasıl yansımaktadır?

- ☐ aile mutluluğumuzu arttırmaktadır
- ☐ aile mutluluğumuzu etkilememektedir
- ☐ aile mutluluğumuzu azaltmaktadır

9- Eşinizin ev dışında çalışmasını çocuğunuz / çocuklarınız nasıl karşılamaktadır?

- ☐ rahatsızlık duymuyorlar
- ☐ tedirgin oluyorlar
- ☐ şikayetçi oluyorlar
- ☐ memnun oluyorlar
- ☐ diğer (yazınız)

10- Size göre, eşiniz ev dışında çalışıyor olmaktan memnun mu?

- ☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır

11- Eşinizin ev dışında çalışması, onun ruh sağlığına nasıl yansımaktadır?

- ☐ olumlu yönde yansımaktadır
- ☐ etkilememektedir
- ☐ olumsuz yönde etkilemektedir

12- Eşinizin ev dışında çalışması, onun beden sağlığına nasıl yansımaktadır?

- ☐ olumlu yönde yansımaktadır
- ☐ etkilememektedir
- ☐ olumsuz yönde yansımaktadır

13- Eşinizin ev dışında çalışması, onun toplumsal ilişkilerinin sıklığına ve niteliğine nasıl yansımaktadır?

- ☐ toplumsal ilişkilerinin sayıca artmasına yol açmakla beraber, ilişkilerinin daha yüzeysel olmasına neden olmaktadır
- ☐ toplumsal ilişkilerinin sayıca azalmasına yol açmakla beraber, ilişkilerinin daha derin olmasına neden olmaktadır
- ☐ hem toplumsal ilişkilerinin sayıca azalmasına yol açmakta, hem de ilişkilerinin daha yüzeysel olmasına neden olmaktadır
- ☐ hem toplumsal ilişkilerinin sayıca artmasına yol açmakta, hem de ilişkilerinin daha derin olmasına neden olmaktadır
- ☐ toplumsal ilişkilerinin sıklığını ve niteliğini etkilememektedir